
katsaus

KARI E. TURUNEN	3	Ikuisia kysymyksiä
VIIVI LUIK	5	Seitsemäs rauhan kevät
ESKO PAAKKOLA	8	Enkeleitä — onko heitä?
HANNU T. KAMPPURI	10	Luterilaisuuden enkelikäsityksiä
TIMO LEHMUSKOSKI	14	Ortodoksien enkelit
JUSSI TUURI	18	Enkelit Kristiyhteisössä
TEEMU SIPPO	21	Katolisuuden enkelikäsityksiä
RAIJA LÄHTEINEN	24	Kohtaamisia enkelin kanssa
KARMELA BÉLINKI	26	Enkelit juutalaisuudessa
KALEVI SUOMELA	30	pesunkestävä 60-lukulainen
ULLA KLÖTZER	33	Elintarvikkeiden säteilyttämisen haittapuolet

2.1987

KRIITTINEN KORKEAKOULU

katsaus

27. vuosikerta

JULKAISIJA	<i>Kriittinen korkeakoulu ry.</i>
TOIMISTO	<i>Meritullink. 9 D 31, 00170 Helsinki Avoinna 9—16 Puhelin 633 898 Postisiirtotili 715 56-0</i>
TOIMITTAJAT	<i>Kari E. Turunen, päätoimittaja Asta Haapalainen, toimitussihteeri Sini Piippo, toimittaja</i>
TILAUKSET	<i>70 mk/vuosi, 6 numeroa vuodessa</i>
IRTONUMEROT	<i>15 mk, Kriittisen korkeakoulun toimisto, Akateeminen kirjakauppa, Porthanian paperikauppa, Kampus-kirja, Jyväskylä.</i>
ILMOITUKSET	<i>1/1 sivua 900 mk, 1/2 sivua 500 mk, 1/4 sivua 300 mk</i>
PAINO	<i>Painotalo MIKTOR Helsinki</i>

KRIITTINEN KORKEAKOULU on vuonna 1968 perustettu yksityinen valtion tuella toimiva kulttuurikeskus, joka

- tarjoaa virikkeitä kaikille aikamme ongelmista kiinnostuneille
- antaa uusia näkökulmia todellisuuden ymmärtämiseen
- järjestää tilaisuuksia eri aatteiden, oppien ja mielipiteiden kohtaamiselle
- tarjoaa kiinnostuneille mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen.

SIHTEERISTÖ *Esko Paakkola (yleissuunnittelu ja ohjelmatoiminta)
Asta Haapalainen (tiedotus)
Liisa Kiesiläinen (kasvatuskulttuuriprojekti)
Terttu Lemström (toimisto)
Sini Piippo (kolumnipalvelu)
Martti Tuomola (Inhimillisen kasvun seminaari)*

JOHTOKUNTA *Johtaja Tapani Sihvola (puheenjohtaja), professori Eino Heikkinen,
toiminnanjohtaja Aira Heinänen, akateemikko Oiva Ketonen,
professori Erkki Lähde, kirjailija Matti Paavilainen,
filosofian lisensiaatti Panu Rajala, dosentti Singa Sandelin,
lääketieteen lisensiaatti Helinä Siikala, osastopäällikkö Kalevi Suomela,
yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Kari E. Turunen, professori Reijo Wilenius*

Kriittisen korkeakoulun jäsenmaksun 40 mk/vuosi, ainaisjäsenmaksu 400 mk.

Katsaus on Aikakauslehtien liiton jäsen.

Katsauksen artikkelit ovat vapaasti lainattavissa, mikäli lähde mainitaan.

Ikuisia kysymyksiä

Kohtaamme päivittäin maailmaa monella tasolla. Elämä olisi kaaosta, jos emme jollakin tavalla jäsentäisi loputtoman runsasta vaikutelmien virtaa. Jäsentyminen on syvältä ihmisestä kumpuava voima, jolla saamme todellisuuden haltuumme, ainakin osittain.

Ajattelu on tärkein jäsentymisen välittäjä. Luodessamme ajatuksia jäsennymme todellisuuteen uudella tavalla. Uudet ajatukset voivat myös avata kykyämme kohdata jotain uutta. Selvää on kuitenkin myös se, että ajattelu aina rajoittaa ja sulkee pelkistäänsään todellisuutta hallittavaksi. Ajattelumme ei voi olla äärettömän rikas ajatusaiheista, ajatusmahdollisuuksista. Persoonamme on näin rajallinen, mutta rikastuu omaksumessaan uusia aiheita.

Ajattelu kysyy

Jäsentymisen tarve on hyvin alkuperäistä ihmisessä. Se on paljon alkuperäisempää kuin ajattelu. Jäsentyminen ei ole suoraan yhtä kuin onnistunut ajatus, vaan ajatus vain välittää jäsentymisen.

Ihminen voi kokea olevansa hyvin jäsentynyt, vaikkei hän osaisi ilmaista asiaa selkeästi ja käsitteellisesti. Pelkkä luonnosteleva kuvailukin voi välittää toiselle jonkin oivalluksen ja näin se on ilmaus prosessista, joka on päätyntä jäsentyminen tyydyttävään tunteeseen.

Olemme oppineet kaipaamaan ajattelun vastauksia ikään kuin totuuksina. Ehkä useimmiten pelkkä kysymys on jo vastaus. Tarkentuva ja uusia ulottuvuuksia avaava kysyminen merkitsee uuden jäsentymisen syntymistä, aivan kuin uudet voimat läpäisisivät persoonallisuutemme ja ehkä elämämme. Ajattelun tehtävänä on kysyä, ei vastata. Kysyminen avaa jäsentymisen kanavat.

Teot vastaavat

Kun olemme oppineet kysymään, emmekä odota lopullisia ajatuksen totuuksia, oivallamme, että elämämme on vastaus. Muita vastauksia ei ole. Emme voi olla säilöttyjen totuuksien kantajia, vaan avoimia toimivia järjestelmiä. Totuudet urauttavat tekoja ja elämän orientaatiota.

Tehokas ajattelija löytää rajattomasti uusia kysymyksiä ja intensifioi todellisuuden kohtaamista. Totuuden pyrkimys siivittää kysymistä, mutta totuus viivähtää vain hetken kussakin ajatuksessa. Teot eivät ole samalla tavalla tosia. Ne ovat selvemmin vain yrityksiä olla mukana elämän kuvioissa. Kysymisen taso vaikuttaa tekojen ja kohtaamisen tasoon.

Ikuiset kysymykset

Monet ovat kyllästyneet kysymään ikuisia kysymyksiä, koska niihin ei tule koskaan kaiken kritiikin kestäviä vastauksia. Mutta on myös kysyttävä, mitä ihmisessä sulkeutuu, kun hän lakkaa kysymästä elämän arvoitusta, tekojen oikeutusta, moraalien perustaa, pahan olemassaoloa, kohtaloa, Jumalan olemassaoloa jne.

Ihmisessä elää ihmisen arvoituksen kysyminen. Mitä syvempää, kriittisempää ja terävämpää tämä kysyminen on, sitä vaikuttavammin se koskettaa elämäämme. Kysymisen kautta avautuu sisäisyydessämme kanavia, jotka täyttyvät aineksella, joka puhuu jostain aidosti inhimillisestä. Mitään lopullista oikeaa täyttymistä tuskin koskaan tapahtuu, vaan vanhat kysymykset väljähtyvät ja väsyvät, uusi kysyminen ja arviointi avaa uuden kosketuksen. Näin kysyessäni sisäinen astiani täyttyy aina jollain uudella ja elämäni saa uusia sävyjä.

Ajankohtainen ikuisuuskysymys

Olemme kuulleet ja havainneet uusien tuulien puhaltavan suuressa naapurissamme Neuvostoliitossa. Täältä meiltä käsin se näyttää jonkinlaiselta vapautumiselta.

On pelättävissä, että kun Neuvostoliitossa tapahtuu väljentymistä joissakin rakenteissa, voi Suomessakin esiintyä väärää väljentymistä suhteessa vanhaan linjaan, joka muotoutui jo Snellmanin aikana. Tältä linjalta on poikettu ennenkin kohtalokkain seurauksin.

On varottava käyttämästä millään tavalla opportunistisesti Neuvostoliiton kehitystä hyväksi. Sannakkojen on pysyttävä koloissaan. On kunnioitettava hyvän naapurin linjaa ja linjansa hakemista. Ei ole annettava tilaisuutta myöskään ulkopuolisten käyttää hyväksi Suomea mahdollisissa provokaatioissaan. Me emme vaihda kurssiamme osoittaen epäjohdonmukaisuutta ja epäkunnioitusta. Olkaamme luotettavia.

KET

VIIVI LUIK

kirjailija
Tallinna

Seitsemäs rauhan kevät

Kirjoittaminen,
taistelu kuolemaa ja
unohdusta vastaan

Kriittisessä korkeakoulussa
14.4.1987 pidetty alustus

Seitsemännenten rauhan kevään ilmestymistä pidettiin eestiläisessä kirjallisuuselämässä Tapahtumana. Siitä puhuttiin paljon julkisesti ja myös vähemmän julkisesti, sille myönnettiin palkintoja. Yllätyksellinen oli ennen muuta romaanin aihe — ristiriitainen ja ankara viisikymmenluvun alku eestiläisellä maaseudulla, mutta mahdollista on, että yhtä yllätyksellinen oli kirjoittajan näkökulma.

Haluaisin aluksi kertoa parilla sanalla itsestäni ja taustastani. Olen julkaissut kymmenen runokokoelmaa, yhden pienoisromaanin ja romaanin Seitsemäs rauhan kevät, joka ilmestyi viime syksynä myös suomeksi. Kirjailijanurani on ollut eräässä mielessä ristiriitainen. Aloitin hyvin nuorena luonnonrunoilla ja jouduin muutaman vuoden ajan kantamaan ihmelapsen kaikkea muuta kuin kadehdittavaa kohtaloa. Kun olin täyttänyt kahdeksantoista, ilmestyi ensimmäinen kirjani, runokokoelma Pilvede püha, pilvien pyhä. Siitä on pitkä aika ja tähän väliin mahtuu monia muuttumisia ja muutoksia, jotka ovat väistämättömiä kirjailijan elämässä. Loppujen lopuksi, mikäli on uskomista eestiläiseen kritiikkiin, minusta on tullut urbaani runoilija, jonka runoudessa, taas kritiikkoja lainatakseni on toivoa ja ironiaa ja joka mielellään käyttää sellaisia runokuvia kuin kylmä viima, terävä lasi, maagiset jääkentät, lohduttomat betoniseinät ja kevät, joka on tavallisesti häikäisevä, jäinen ja ikui-

nen. Seitsemännenten rauhan kevään ilmestymistä pidettiin eestiläisessä kirjallisuuselämässä Tapahtumana. Siitä puhuttiin paljon julkisesti ja myös vähemmän julkisesti, sille myönnettiin palkintoja. Yllätyksellinen oli ennen muuta romaanin aihe — ristiriitainen ja ankara viisikymmenluvun alku eestiläisellä maaseudulla, mutta mahdollista on, että yhtä yllätyksellinen oli kirjoittajan näkökulma. Itse en pysty näkemään kaikkea niitä syitä, miksi kirja herätti niin paljon huomiota. Voin vastata vain joihinkin usein toistuviin kysymyksiin, joita minulle on esitetty sekä Eestissä että Suomessa. Voin vastata myös siihen, mitä mieltä olen kirjailijana olemisesta yleensä.

Tunnetussa esseessään Mitä kirjallisuus on? Sartre sanoo: "Ideat ovat vuosisatojen mittaan väljähtyneet, mutta yhä säilyvät ne pienet henkilökohtaiset päähänpintymät, jotka esitti ihminen, joka kerran oli lihaa ja

verta; järjen riutuvien perusteluiden takaa me löydämme sydämen perustelut, hyveet, paheet ja koko elämisen tuskan ja vaivan.” Näin siis kirjailijasta puheenollen, on ehkä olennaista vain se, miten syvästi hän pystyy ilmaisemaan omaa inhimillistä olemustaan, kärsimyksiään, toiveitaan, pelkojaan, rakkauttaan. Olennaista on kaikki se, mitä hänelle elämän varrella on tapahtunut, mitä hän silloin on ajatellut ja tuntenut, vaikka hän ei missään teoksessaan konkreettisesti kuvaisikaan sitä, mitä hänelle on tapahtunut. Kaikki jää silloin ikäänkuin rivien taakse, se on kirjailijan sisin ääni ja se leijuu kirjan yllä maagisena vetovoimana.

Miksi kirjoitin juuri tämän kirjan?

Seitsemännestä rauhan keväästä minulle on esitetty paljon erilaisia kysymyksiä. Olen antanut yhtä paljon vastauksia ja nekin ovat olleet erilaisia. Miksi kirjailija voi vastata yhteen ja samaan kysymykseen niin eri tavalla syyllystymättä kuitenkaan valehtelemiseen? Tätä kysymystä haluan tässä lähemmin tarkastella.

Kirjani syntyhistoria näyttää yksinkertaiselta. Sitä voi kuvata suurin piirtein seuraavasti: eestiläinen lapsi eli 1950-luvun alun monimutkaisten tapahtumien keskellä, hän näki autioita taloja, joista ihmiset oli karkotettu Siperiaan, hän näki myös metsäveljiä, käpykaartilaisia, jotka lymysivät korsuissaan ja tappoivat aktivisteja ja puolueen jäseniä, hän kuunteli radiosta optimistisia poliittisia puheita ja halusi kiihkeästi nähdä Stalinin, koska radio että kirjat vakuuttivat sen olevan suuri kunnia, ja lapsi, josta puhumme, oli erittäin kunnianhimoinen lapsi. Tätä pelkistettyä kaavaa noudattaen voidaan sanoa vielä, että ikäänkuin sattumalta tuosta lapsesta tuli kirjailija, jolla oli niin hyvä muisti, että hän muisti vielä vuosia myöhemmin sanomalehtiartikkelit, jotka olivat ilmestyneet hänen lapsuudessaan ja joissa puhuttiin kolhoosikylien perustamisesta ja talojen siirtämisestä. Ja kun hänellä kerran oli niin hyvä muisti, hän kirjoitti kaikesta siitä kirjan. Jos kirjoittajalta nyt kysytään, mitkä olivat pohjimmiltaan ne syyt, miksi hän kirjoitti kyseisen kirjan, niin vastauksia on monta.

Vastaus numero yksi olisi seuraava: koska olen eräs niistä harvoista eestiläiskirjailijois-

ta, jotka ovat viettäneet lapsuutensa 1950-luvun maaseudulla, vain minulla oli mahdollisuus kirjoittaa juuri tämä teos.

Vastaus numero kaksi — minua on kiinnostanut 1950-luvun henki. Sen lapsellinen naiivius ja pateettinen optimismi. Myös julmuus. Tuon kauden hahmottamiseksi sopi hyvin se lapsi, jonka kaltainen itse kerran olin. Halusin tuon lapsen avulla kuvata ajan henkeä, menneisyyden yhteyttä tulevaisuuteen, ajan liikkumista ja muuttumista.

Vastaus numero kolme — koska eestiläisessä kirjallisuudessa ei oikeastaan ole yhtään teosta, jossa stalinilaista viisikymmenlukua olisi kuvannut joku ikätoverini omasta näkökulmastaan, oli jo aika kirjoittaa tämä teos.

Vastaus numero neljä — halusin pelastaa historian unohduksen helmasta erään kylmän talven, säilyttää paperilla esineet, jotka ovat jo ammoin hävinneet, ajatukset, jotka on unohdettu tai joita nyt jo hävetään. Tahdoin taltioida niiden ihmisten kärsimykset ja pelot, joita ei enää ole: he ovat joko kuolleet tai muuttuneet.

Kuolema ja toivo

Kaikki nämä vastaukset ovat totuudenmukaisia, ne ovat totuus. Mutta on myös muita mahdollisuuksia kuten elämässä aina. On vastauksia, jotka ovat huomattavasti henkilökohtaisempia ja joilla kirjailija ei yritä kuvata historiallista taustaa tai kertoa oman ikäpolvensa yhteisestä muistista. Näissä vastauksissa olemme matkalla kirjailijasta ihmiseen, järjestä magiaan, vieläkin osuvammin, selitettävissä olevasta selittämättömän pariin. Millaisia sitten ovat ne henkilökohtaiset vastaukset kysymykseen, miksi eestiläinen kirjailija Viivi Luik kirjoitti romaanin Seitsemäs rauhan kevät?

Vastaus numero yksi kuuluu nyt näin: lapsena kiusasin paljon ja julmasti koiraamme Tommia, halusin tietää, millä tavalla se mitäänkin pelkää ja mitä se tekee, kun on peloisaan. Olin utelias ja monet päältä katsoen julmat ja ajattelemattomat teot tein pelkkää uteliaisuuttani niinkuin enemmistö lapsista tekee. Tottakai kaduin myöhemmin ja tunsin tuskaa noiden tekojen vuoksi. Joka kerta kun olin taas kiusannut koira vakuutin mielessäni Tommille, että joskus kirjoitan siitä varmasti jossakin kirjassa. Mielestäni sen

tuli olla Tommille suurena lohtuna, koska minun käsittääkseni todellinen elämä tapahtui vain kirjoissa.

Vastaus numero kaksi: lapsuudessani minua ympäröivät mustat kuusimetsät sekä kimaltelevat ja synkät jääkentät. Muistan ne lopun ikäni. Halusin niiden vaikuttavien, ankarien ja kylmien maisemien nousevan kuolleista eestin kielen avulla.

Vastaus numero kolme: voi olla, että kyseisen kirjan kirjoittamisen syy ja salaisuus kätkeytyvät muutamaan lumeen tipahtaneeseen kuumaan veripisaraan, jotka lapsena näin. Nuo symboliset veripisarot ovat muuten olemassa myös taiteilija Andres Toltsin maalauksessa ”Pöyhjää lagendik” (Pohjoisen lakeutta), jossa maiseman taustalla leijaillee veripisaroita. Tämä veripisaroiden peittävä lumoava luminen maisema olikin se, jota halusin ilmentää ja kuvata. Itse romaani, ihmiset ja tapahtumat, ovat minulle vain tämän verisen ja lumisen pohjoisen lakeuden taustaa.

Vastaus numero neljä: yhtä tärkeät kuin lumessa olevat veripisarot ovat minulle ne kylmän kohmettamat sinivuokot, jotka lahjoitetaan romaanissa lapselle. Tämän yllättävän lahjan yhteyteen kuuluvat myös lumen alta nouseva ikuinen aurinko, kevät ja toivo. Yritin yhdistää nuo kaksi niin vastakkaista tunnetta — kuolemansurun ja kuolematonmuuden toivon. Näiden käsitteiden eräs mahdollinen symbioosi toteutui Seitsemännen rauhan kevään kirjoittamisessa.

Kirjailijan totuus

On käynyt ilmi, että yhteen ainoaan kysymykseen löytyy kahdeksan erilaista vastausta. Nyt syntyy heti myös kysymys, voiko kirjailijaan ja tämän antamiin vastauksiin uskoa. Mitkä vastauksista ovat rehellisiä ja mitkä epäaitoja? Kuitenkin voidaan rohkeasti väittää, ettei rehellisiä vastauksia olekaan, koska myös totuus ilmenee eri tavalla.

Ei voi olla kirjailija puhumatta totta. Ei voi olla vilpillinen, jos haluaa olla taiteilija. Jopa maisemat, interiöörit, sateet ja lumipyryt voivat olla joko valheellisia tai kertoa totuuden riippuen siitä, kuinka paljon kirjailijassa on totuutta. Kirjailija ei ole muuta kuin lihaa ja verta oleva suodatin, jonka läpi maailma suodattautuu muuttuen henkeväksi, omaksuen ajatuksen ja sanoman.

Itsestäni voin kertoa vielä sen, että siitä lähtien kun opin lukemaan, en ole voinut tajuuta ympäröivää maailmaa kaikkine ilmiöineen muuna kuin merkkeinä tai heijastuksina toisesta maailmasta, taiteen maailmasta. Maisemat, sisäkuvat, ihmisten liikkeet, valon lankeaminen — kaikki muistuttaa lukemiani sivuja maailman runoudesta ja proosasta, yhdistyy kuolleisiin tai eläviin nimiin. Kävellessäni synkkiä syksyisiä puistoteitä olen aina tietoinen siitä, että ne yhdistyvät tajunnassani erääseen Gustav Suitsin runoon ja niin on jokaiseen elämänhetkeen kirjoitettu jokin nimi tai taidesuuntauksen nimitys. On mahdollista, että eräs taiteen tehtävistä onkin avartaa arjen rajoja, kylvää se täyteen sanomia ja merkkejä.

En esimerkiksi huomannut luonnon olemassaoloa ennen kuin olin lukenut kauniita kuvauksia siitä. Nelivuotiaana kun minulle oli luettu eräs runo, joka kuuluu eestiläisen runouden klassikoihin ja jossa lyhyesti ja yksinkertaisin sanoin kuvataan talvista iltaa, vasta silloin tunnistin tuon illan myös luonnosta ja silloin se herätti samanlaista kaipuuta ja surua, jota olin tuntenut runoa kuunnelllessani. Tavallinen talvi-ilta oli muuttunut merkiksi, sanomaksi.

Eräässä yhteydessä olen sanonut, että kirjailijassa yhdistyy tietokone taikuriin, kylmä rationaalisuus salaperäiseen magiaan. Mitä tämä tarkoittaa? Se tarkoittaa, että kirjoittaessaan kirjailija ei tunne juuri mitään. On väärin luulla, että kirjoittaessaan kirjailija ikäänkuin elää teoksensa läpi. Kirjoittaessaan kirjailija ei koe mitään eikä tunne mitään, hän hakee vain sanoja, joilla voisi ilmaista totuuden. Kaiken tulee olla jo aikaisemmin läpielettyä. Kirjoittamista voidaan verrata tehtävän ratkaisemiseen niin, että vain paras mahdollinen ratkaisu tyydyttää. Jokaista teosta luotaessa on aikaansaattava oman itsensä sanallinen muoto, siihen on puhallettava henki, annettava kolme klassista pisaraa verta ja lähetettävä valloittamaan maailmaa, kalastamaan sieluja. Mitä enemmän teoksessa on kirjailijan voimia, kirjailijaa itseään, sitä suurempaan lukijajoukkoon se vaikuttaa. Selvää on, että teoksessa voi olla mahtia ja totuutta vain sen verran, kuin siinä on sitä elävää olentoa, joka teoksen on luonut.

Usein kirjailijalta kysytään, miksi tämä kirjoittaa. Toki tähänkin voi vastata monella eri tavalla ja kuitenkin puhua totta. Vas-

taan vain yhdellä tavalla ja lyhyesti — kirjoitan siksi, että se on olemassaoloni ainut tapa, ainoa todiste minun olemassaolostani ajattelevana ja kärsivänä, rakastavana ja toivovana olentona. Tämä on taisteluni kuolemaa ja unohdusta vastaan, se on osa ihmiskunnan taistelusta.

Lapsuus ja onni

Kun nyt lopuksi palaan vielä alkuun ja otan puheeksi kirjani Seitsemäs rauhan kevät, haluaisin tuoda esiin myös ajatukseni lapsuudesta ja kysyä, onko lapsuus ihmisen elämän onnellisinta aikaa. Olen sitä mieltä, ettei lapsuus voi olla koskaan kokonaan ja läpeensä onnellista, koska kaikki se, joka on vielä edessäpäin, elämisen pakko ja elämässä pärjäämisen velvollisuus, kaikki se, jota romantisesti kohtaloksi sanotaan, aiheuttaa lapsessa alitajuisia tai piilotajuisia pelkoja ja epämääräisiä kysymyksiä.

Onnellinen lapsuus on kaunis satu, johon heikot ihmiset mielellään uskovat. Jos ihminen ei jostain syystä pärjääkään elämässä, hän luo itselleen illuusion onnellisesta lapsuudesta ja kaipaa takaisin siihen olotilaan. Tottakai suurin osa vanhemmista toivoo lastensa vakuuttavan heille, miten onnellista heidän lapsuutensa olikaan. Tätä voidaan sanoa eräänlaiseksi omantunnon lahjomisyhteydeksi. Toki ihmisellä on lapsuudessa vielä koko korttipakka kädessään, mitään ei vielä ole menetetty, virheet ovat tekemättä ja teoreettiset voitonmahdollisuudet ovat vielä mahdollavat. Tällainenkin voi synnyttää huolettomuuden ja onnen illuusion.

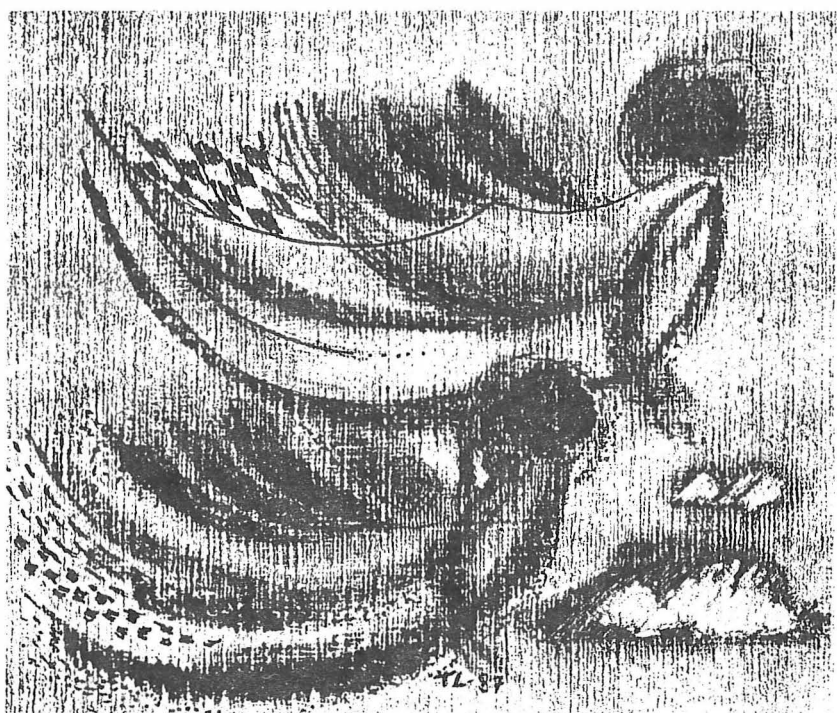
Minultakin on kysytty, mitä on onni. Ja olen suurelle osalle kysyjistä tuottanut pettymyksen toteamalla, että onnellinen elämä on yhtä suuri myytti kuin onnellinen lapsuus. Jos emme ajattele onnellisena olemisella menestyksestä arkista aherrusta, vaan jotain suurempaa ja enempiä, rauhan- ja täydellisydentunnetta, niin sellaisia hetkiä on ihmisen elämässä harvoin ja voi melko suurella varmuudella väittää, ettei niitä jokaisen ihmisen elämässä olekaan. Jos ihminen on voinut elämässään olla onnellinen muutaman tunnin, hänelle on käynyt hyvin.

Enkeleitä onko heitä?

Kriittisen korkeakoulun syksyllä 1986 järjestämässä esitelmäsarjassa enkeleiden olemassaoloa koskevaan kysymykseen vastattiin luonnollisesti yksinomaan myönteisesti. Tätä pitemmälle oli asiassa kuitenkin jo paljon vaikeampi edetä. Enkeleistä tietäminen on vaikeaa. Ainoan varsinaisen tietolähteen muodostavat ilmoitustieto ja kirkkoisien muovaama kirkollinen perinne. Näiden lähteiden lisäksi on kuitenkin vielä yksi tietolähde, jonka merkitystä ei näytä tunnustavan täysin reilusti kaikissa esiintyneissä uskonnollisissa suunnissa, nimittäin ihmisten oma kokemus. Näyttäisi siltä, että näitäkin kokemuksia on olemassa.

Selvästi vaikein kysymys ihmisten omista enkelikokemuksista oli luterilaisen ja kato-lisen näkemyksen edustajilla. Rationalistis-tieteelliset selitystavat ovat jättäneet jälkensä ja varsin lähellä ovat ajatukset hallusinaatioista ja mielikuvituksesta. Näidenkään suuntien edustajat eivät täysin kieltäneet ihmisten kokemusten arvoa, he kuitenkin tekivät siihen selvimmät varaukset. Ihmisten omiin kokemuksiin luottivat selvimmin pelastusarmeijalainen ja ortodoksi.

Mitä enkeleistä voidaan sitten sanoa? Luterilaisen käsityksen mukaan enkeleitä koskeviin kaikkiin kysymyksiin ei ole mahdol-

lista eikä tarpeellistakaan pyrkiä vastaamaan. Ei ole tarpeellista spekuloida asiaa enempää kuin mitä ilmoituksessa on sanottu. Luther puhuu kuitenkin yhtä paljon perkeleistä siis langenneista enkeleistä kuin hyvistä enkeleistä. Juutalaisen käsityksen mukaan eräät enkelit, yleensä miehet, ovat langenneet ihmisten tyttäriin ja menettäneet hyvät voimansa. Heidän lapsistaan tulee pahoja henkiä, demoneja. Katoliseen ja ortodoksiseen näkemykseen sisältyy luterilaisuutta selvemmin enkelten nimiä ja hierarkioita. Ortodoksinen perinne, joka nojanee suurelta osin Dionysos Areiopagitan opetuksiin, esittää enkelinäkemyksensä selvänä hierarkiana: serafit, kerubit, valtaistuimet, herruudet, voimat, vallat, hallitukset, arkkienkelit, enkelit. Tällainen vastaava hierarkia oli myös Kristiyyhteisön edustajalla. Kaikissa näkemyssuunnissa on tullut esiin arkkienkeli Mikaelin nimi. Myös muita arkkienkeleitä kuten Rafael, Gabriel, Uriel ja niin edelleen mainittiin.

Millaisia enkelit sitten ovat? Näkymättömän maailman ilmiöistä voidaan sanoa aika vähän. Raamatun perinteen mukaisesti enkelit ovat ilmeisesti miehiä, mutta kuvallinen olemassaoleva perinteemme on tehnyt heistä kuvankauniita autuaita naishahmoja ja pieniä kiiltokuvapoikia tai -tyttöjä. Selässä

enkeleillä on näiden kuvien mukaan siivet, vaikka niillä lentäminen on mahdotonta ja toisaalta tarpeetonta, koska enkelit eivät liiku fyysisellä näkyvällä tasolla. Ihmisten kokemuksessa enkelit ovat valkoista, hohtavaa ja kirkasta, ylevää ja juhlallista, jotain, jota ei voida kuvata, mutta nimeksi näille kokemuksille, jotka liittyvät monessa tapauksessa elämän ratkaiseviin kohtiin kuten onnettomuuden välttämiseen, on annettu enkelin näkeminen.

Mitä enkelit tekevät? Eräiden käsitysten mukaan enkelit laulavat Jumalalle lakkaamatta pyhä, pyhä, pyhä sekä ylistävät ja kiittävät Häntä. Raamatun ilmoituksessa enkeleillä on kuitenkin ihmisen ja Jumalan välillä sanansaattajan tehtäviä, neuvojen antamista ja ihmisen suojelua, ja tätä kuvaavat nuo jo mainitut ihmisten kokemukset pelastumisesta onnettomuuksista enkelin johdolla. Useimpien käsitysten mukaan kullakin ihmisellä on oma suojelusenkelinsä.

Tietämyksemme enkeleistä on vähäistä. Tässä julkaistavien esitysten pohjalta on helppo yhtyä lapsen näkemykseen enkeleistä: "Enkeleissä suurin osa on sisäpuolta ja ihmisessä ulkopuolta."

EP

HANNU T. KAMPPURI

pastori, TL
Espoo

Luterilaisuuden enkeli- käsityksiä

Enkeleitä — onko heitä?
Kriittisessä korkeakoulussa
25.11.86 pidetty alustus

Vaikka enkelit ja oravat ovat molemmat teologian mukaan Jumalan luomia olentoja, ne eivät kuitenkaan ole joka suhteessa samanlaisia.

Enkelit kuuluvat näkymättömään maailmaan ja oravat näkyvään. Jos enkeleistä ja oravista puhutaan samankaltaisina ilmiöinä, tällainen puhe ei suinkaan osoita suurta rationaalisuutta, vaan päinvastoin suurta teologista ymmärtämättömyyttä, suorastaan tyhmyyttä. Siksi pyrin puhumaan enkeleistä hieman toisella tavalla kuin oravista.

Kysymme tänään: ”Enkeleitä — onko heitä?” Luterilaisen käsityksen mukaan enkeleitä koskeviin **kaikkiin** kysymyksiin ei ole mahdollista eikä tarpeellistakaan pyrkiä vastaamaan. On paljon asioita, joissa meidän ei tule kuvitella olevamme viisaampia ja tietäväisempiä, kuin itse asiassa olemmekaan. Ihminen ei ole Jumala, vaikka hän usein kuvittelee olevansa kuin Jumala. Luther kirjoitti: ”Koska Mooses kirjoitti raa’alle ja nuorelle kansalle, hän kirjoitti vain sen, mikä oli välttämätöntä ja hyödyllistä tietää. Hän sivuutti muun, mikä ei ollut välttämätöntä, kuten sen, mikä koskee enkelien luontoa ja samanlaisia asioita. Siispä ei meiltäkään tule odottaa mitään perusteellisempaa selvitystä tästä asiasta, koska Uusi testamenttikin käsittelee melko niukasti tätä kysymystä, eihän se lisää mitään paitsi, että heidät (pahat enkelit) on tuomittu ja heitä pidetään kahlittuina ikäänkuin vankilassa tuomion päivään asti. Niinpä on kyllin, kun tiedämme, että on olemassa hyviä ja pahoja enkeleitä mutta että Jumala on alunperin luonut heidät yhtä lailla hyviksi. Tästä seuraa välttämättä, että pahat enkelit ovat langenneet eivätkä pysyneet totuudessa. Mutta ei tiedetä, kuinka se on tapahtunut. Kuitenkin on todennäköistä, että he ovat langenneet ylimielisyydestä, koska ovat halveksineet sanaa tai Jumalan Poikaa ja tahtoneet asettua tämän yläpuolelle. Enempää minulla ei ole tästä sanottavaa.”

Onko enkeleitä?

Onko minulla tästä kysymyksestä enemmän sanottavaa kuin Raamatulla, kirkkoni jumalanpalveluksella, virsikirjalla, tunnustuskirjoilla tai oppi-isä Lutherilla. Minun täytyy tuottaa arvoisille kuulijoille moninkertainen pettymys. Ensinnäkään en kuulu niihin pappeihin, jotka katsovat että nykyaikana olisi mahdollista asettua Jumalan sanan yläpuolelle (mihin Luther viittasi lankeemuksesta

puhuessaan), ja tällä tavalla olisi mahdollista tietää enemmän tai paremmin tällaisista asioista kuin aikaisemmin. En myöskään yritä vastata enkeleiden olemassaoloa koskevaan kysymykseen minkäänlaisen rationaalisen todistuksen muodossa. Enkeleiden olemassaolon todistaminen tai kumoaminen on nimittäin saman luokan kysymys kuin esimerkiksi sielun olemassaolon todistaminen. Mutta se, että emme pysty rationaalisesti todistamaan tai kumoamaan tällaisia asioita, ei kuitenkaan merkitse, ettei niistä voisi puhua tai että niitä ei olisi olemassa ollenkaan.

Olen omassa virassani keskustellut yllättävän useiden ihmisten kanssa heidän enkeli-ilmestyksistään. Uskontotieteilijä tai uskon-
topsykologi pyrki ehkä selittämään nämä näyt ihmisen sisäisiksi sielullisiksi, sinänsä tavattoman mielenkiintoisiksi ilmiöiksi. Itse olen valmis sijoittamaan osan kuulemistani ilmestyksistä samalla tavalla ihmisen sisäisiksi kuin esimerkiksi unet. Monista ilmestyksistä en sen sijaan ole varma, että ne olisivat unen kaltaisia. Sitäpaitsi voi olla, että enkelit ilmestyvät myös unessa ihmisestä itsestään riippumattomalla tavalla. Uskon, että enkelit ovat olemassa ihmisen psyykestä riippumatta.

Joudun myös tuottamaan senkaltaisen pettymyksen, että en voi omakohtaisesti kertoa enkeli-ilmestyksestä. En siis ole ainakaan toistaiseksi nähnyt enkeliä, mutta siitä huolimatta uskon enkeleiden olemassaoloon. Tämä saattaa tietysti kuulostaa tietystä mielestä epärationaaliselta. Mutta mahdolliset epäilyt epärationaalisuudesta eivät tässä kysymyksessä hiukkaakaan huoleta minua. En ole nähnyt Egyptin pyramidejakaan, mutta uskon niiden olemassaoloon. Tiedän kyllä, että nämä asiat eivät ole aivan rinnasteisia, sillä voisin matkustaa Egyptiin toteamaan itse pyramiidien olemassaolon, mutta en tiedä kovin tarkkaan, mitä minun pitäisi tehdä saadakseni enkeli-ilmestyksen. Enkeli-ilmestys kuuluu ilmeisesti ihmeiden luokkaan, ja ihmeitä ei voi järjestää näytösluonteisesti ikäänkuin tilauksesta. Silloin ne eivät sitäpaitsi enää olisi mitään ihmeitä. Luotan siis tässä asiassa toisten ihmisten todistukseen. Tämä todistusaineisto on käytettävissämme ennen kaikkea valtavan laajan kirjallisen ja suullisen todistusaineiston muodossa alkaen VT:sta ja UT:sta ja kirkko-isien kirjoituksista ulottuen aina omaan aikaamme, jossa siis ihmisten kertoman mukaan tapahtuu enkeli-

ilmestyksiä. Olen muutaman kerran kuullut kuolevan kertovan omista kokemuksistaan ja joskus myös kuolleen omaiset ovat kertoneet vastaavista asioista.

Enkelit teologisena kysymyksenä

Teologiassa on vallinnut pitkään tietynlainen vaikeneminen enkeleistä ja vastaavista asioista. Se ei ole johtunut samasta syystä kuin Lutherilla, joka ei suostunut spekuloidaan näillä asioilla enemmän, kuin mitä Jumalan Sanassa näistä asioista meille on ilmoitettu. Teologiassa vaikeneminen on johtunut ennen kaikkea valistusfilosofian ja sen monenkirjavien jälkeläisten epäilyistä teologian luonteesta ja mahdollisuuksista. Valistusfilosofian jälkeisen teologian perimmäinen kriteeri on usein ollut inhimillinen havainto ja järki. Teologian kuva itsestään on alkanut kuitenkin viime vuosina ja vuosikymmeninä taas muuttua. Tämä ei tarkoita sitä, että teologia olisi tullut tai tulossa jotenkin epärationaaliseksi, järjen vastaiseksi tai jotakin, vaan teologiassa on uudestaan alettu oivaltaa se seikka, että esimerkiksi luonnontieteiden tulokset tai niiden käsitys itsestään eivät voi määrätä teologian rajoja ja tutkimuskohteita. Teologia tutkii ja puhuu sellaisista asioista, joita ei voi tutkia ja joista ei voi puhua samalla tavalla kuin oravista. Vaikka enkelit ja oravat ovat molemmat **teologian** mukaan Jumalan luomia olentoja, ne eivät kuitenkaan ole joka suhteessa samanlaisia. Enkelit kuuluvat näkymättömään maailmaan ja oravat näkyvään. Jos enkeleistä ja oravista puhutaan samankaltaisina ilmiöinä, tällainen puhe ei suinkaan osoita suurta rationaalisuutta, vaan päinvastoin suurta teologista ymmärtämättömyyttä, suorastaan tyhmyyttä. Siksi pyrin puhumaan enkeleistä hieman toisella tavalla kuin oravista.

Enkelit luterilaisuudessa

Tähän sarjaan on pyydetty eri kirkkokuntien edustajia esittämään omia ja kirkkonsa käsityksiä enkeleistä. Enkelit eivät ole eri kirkkojen välisissä suhteissa mikään ongelma. Enkelit eivät ole ekumeeninen kiistakysymys. Sen sijaan enkelit usein ovat ongelma oman

aikamme järkipäiselle ajattelutavalle, joka pitää todellisenä vain sitä, minkä voi rationaalisesti selittää.

Luterilainen kirkko ei siis väitä, että sillä olisi toisiin kirkkoihin verrattuna mitään erityistä tietoa enkeleistä. Kuten monen muunkin asian kohdalla, kysymys enkelien olemassaolosta sillä tavalla kuin me sitä pohdimme — enkeleitä, onko heitä? — ei ollut mikään ongelma uskonpuhdistuksen aikana tai sen jälkeen. Enkelien olemassaoloa koskeva kysymys ei ollut luterilaisen uskonpuhdistuksen ja tuon ajan roomalaiskatolisen kirkon välinen kiistakysymys. Jonkun verran kyllä luterilainen uskonpuhdistus kritisoi ylenpalttista enkeleihin ja pyhimyksiin kohdistuvaa **vääränlaista palvontaa**. Pidettiin parempana kohdistaa rukoukset Kolmiyhteiselle Jumalalle kuin enkeleille tai pyhimyksille. Mutta tämä ei merkinnyt millään tavalla enkeliuskosta luopumista. Moni meistäkin rukoilee nykyään Lutherin tutun aamu- ja iltarukouksen, joissa molemmissa lausutaan rukouksen päätteeksi samoin sanoin: ”Sillä minä jätän itseni, ruumiini ja sieluni ja kaikki, mitä minulla on, sinun käsiisi. Sinun pyhä enkelisi olkoon kanssani, ettei paha vihollinen saisi mitään valtaa minuun.” Eikä Luther suinkaan kieltänyt enkelien ja taivaallisten pyhien esirukouksen merkitystä. Hän kirjoitti esim. 1527 kirkkoherra Johannes Agricolalle Eislebeniin: ”Kristus ja teidän rukouksenne ja kaikkien pyhien rukoukset ovat yhdessä pyhien enkelien kanssa meidän luonamme, näkymättöminä mutta toimivina.”

Vaikka luterilaisella kirkolla ei siis ole mitään enkeleitä koskevaa erityistä viisautta ja erityistä opetusta muihin kirkkoihin nähden, ehkä eräs tietty korostus oli havaittavissa Lutherin ajattelussa ja hänen jälkeensä luterilaisen kirkon elämässä. Tämä korostus saattaa tuntua meistä omituiselta ja vieraalta, mutta se osoittaa kuinka selvästi Luther näki tämän maailman samanlaisena taistelukenttänä, josta ilmestyskirja puhuu. Luther nimittäin puhuu vähintään yhtä paljon perkeleistä kuin enkeleistä. Perkeleethän ovat langenneita enkeleitä ja perkeleet ovat meille itse asiassa paljon ilmeisempiä tämän elämän aikana kuin enkelit. Lutherille oli aivan selvää, että perkele ja perkeleet koko tämän elämän ajan vainoavat ihmistä. Tämä ilmenee esimerkiksi ison Katekismuksen selityksestä Isä Meidän -rukous, jossa Luther kirjoittaa: ”Jos tahdomme olla kristittyjä, meidän siis todella

täytyy ymmärtää varustautua siihen, että Perkele enkeleineen ja maailma ovat vihollisiamme, jotka tuottavat meille kaikenlaista onnettomuutta ja tuskaa. Sillä missä Jumalan sanaa saarnataan, otetaan vastaan eli uskotaan ja missä se tuottaa hedelmää, sieltä ei varmasti rakas pyhä ristikään ole kaukana.”

Enkelit jumalanpalveluksessa

Enkeliuskosta meitä muistuttavat joka sunnuntai jumalanpalveluksen monet osat. Ensinnäkin se tietenkin lausutaan julki uskontunnustuksen yhteydessä, joko apostolisen tai Nikean-Konstantinopolin tunnustuksen sanoin, joissa tunnustetaan sekä näkyvä että näkymätön maailma, maa ja taivas, Jumalan luomiksi. Tämä on dogmaattisesti monessa mielessä erittäin tärkeä kohta, sillä enkelimaailma ei ole jumalallinen, vaan sekin on luotu, samalla tavalla kuin meille niin tuttu näkyvä maailmamme. Enkelit eivät siis ole jumalallisia vaan luotuja, olentoja. Kuitenkin näkyvä maailma ja näkymätön maailma ovat hieman eri asioita. Kirkkoisät tulkitsivat tätä eroa toteamalla mm. että enkeleillä ei ole materiaalista ruumista.

Toinen jumalanpalveluksen kohta, jossa säännöllisesti viitataan enkelimaailmaan, on ehtoollisen viettoä edeltävä ylistys- ja kiitosrukous (prefaattorukous), jossa lausutaan Kristuksen ainutkertaisesta uhrista: ”Tästä sanomattomasta lahjasta me taivaan joukon ja kaikkien pyhien kanssa kiitämme ja ylistämme sinun nimeäsi”. Rukous sisältää tärkeän ajatuksen, että ehtoollisen viettäminen jollain tavalla murtaa näkyvän ja näkymättömän maailman rajaa. Taivaallinen ehtoollisen vietto ja maanpäällinen ehtoollisen vietto kuuluvat yhteen, taisteleva maanpäällinen seurakunta, pyhien riemuitseva seurakunta taivaassa ja enkelien joukko, kaikki yhdessä kiittävät ja ylistävät Kolmiyhteistä Jumalaa, kun rukouksen jälkeen lauletaan: ”Pyhä, pyhä, pyhä Herra Sebaot, kaikki maa on täynnä hänen kunniaansa, Hoosianna korkeuksissa. Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeuksissa.”

Tietenkin enkeliusko ilmenee voimakkaammin jumalanpalveluksen niissä vaihtuvissa osissa, jotka kirkkovuoden ajankohdan

mukaan liittyvät tavalla tai toisella enkeleihin. Luterilaisessa kirkkovuodessa on yksi sunnuntai, joka on omistettu erityisesti enkeleille, nimittäin syksyisin vietettävä Mikkelinpäivä, joka saa nimensä arkkienkeli Miikaelin mukaan. Mikkelin päivän epistolateksti on ilmestyskirjasta, jossa kerrotaan taivaallisesta sodasta, jossa Miikael ja hänen enkelinsä sotivat langennutta enkeliä, perkelettä, ja hänen enkeleitään vastaan. Ja evankeliumitekstissä Kristus varoittaa lasten viettelemisestä, ”sillä minä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun isäni kasvot, joka on taivaissa.”

Mikkelinpäivä ei kuitenkaan ole ainoa enkeleistä puhuva kirkkovuoden juhla. Enkelit ovat Jumalan sanansaattajia, jotka tuovat viestin maailmaan ennenkaikkea ainutkertaisissa pelastushistorian käännekohtissa. Näihin evankeliumitapahtumiin liittyviä kirkkovuoden pyhiä ovat esimerkiksi Marianpäivä, joka kertoo enkelin ilmestymisestä neitsyt Marialle. Enkeli sanoi: ”Terve, armoitettu! Herra olkoon sinun kanssasi!” Ensimmäinen paastonajan sunnuntai muistelee Kristusta erämaassa perkeleen kiusattavana. Evankeliumiteksti loppuu: ”Silloin perkele jätti hänet, ja katso, enkeleitä tuli hänen tykönsä, ja he tekivät hänelle palvelusta.” Tärkeä pyhäpäivä on ennenkaikkea pääsiäinen, jolloin enkeli ilmestyi haudalla naisille ja sanoi: ”Älkää peljästykö; te etsitte Jeesusta, Nasaretilaista, joka oli ristiinnaulittu. Hän on noussut ylös, ei hän ole täällä!” Ja jouluna Herran enkeli ilmoitti paimenille, että heille on syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus. Kristuksen syntymä maailmaan oli sellainen kaiken mullistava tapahtuma, että ei pelkästään yksi enkeli, vaan suuri joukko taivaallista sotaväkeä ylisti Jumalan kunniaa.

Virsikirjan enkelit

Suomen luterilaisissa kirkoissa ja kodeissa veisataan jouluaikaan tuttua Lutherin virttä ”Enkeli taivaan lausui näin.” Tämä tuttu ja rakas virsi numero 21 ei suinkaan ole ainoa virsi, missä luterilaisessa virsikirjassa tulee esiin enkeliusko, vaan enkelivirsiä on lukuisia. Monissa lastenvirsissä ilmenee turvallinen usko suojelusenkeihin. Esimerkiksi vuoden 1963 virsikirjalajennuksessa on Anna-Maija Raittilan runoilema virsi 638, jossa lauletaan ”Oppaaksi pyhän enkelin Hän rin-

nalleni suo, jos joudun tiellä tahroihin, Hän ohjaa lähteen luo.” Mutta enkelien tehtävä ei liity vain tähän maailmanaikaan, vaan myös viimeisiin tapahtumiin. Virren 123 viimeinen säkeistö kuuluu: ”Kun kuolon hetki koittaa, Sä rauhas mulle suo, Suo enkeleittes johtaa Mua lunastettuis luo. Kun Poikas kerran saapuu Enkelten seurassa, Suo minun silloin olla Pyhies seurassa.” Viimeisestä tuomiosta puhuva virsi 603 muistuttaa: ”Ja meidätkin enkelit asettava on tuomioistuimen juureen. Ei katso se tuomari tuomitessa, Ei muotoon, ei arvohon suureen. Pois toiset nyt toisista erotetaan, Pois väärät jo hurskaista aivan. Ja hurskahat riemuhun johdatetaan, Vaan väärät saa iäisen vaivan.” Kuten jumalanpalveluksesta käy ilmi sekä enkelit että ihmiset ylistävät Pyhän Kolmiyhteisen Jumalan kunniaa iankaikkisuudessa. Virressä 618, joka mielestäni sopii tavattoman hyvin ruumiinsiunauksen loppuvirreksi, veisataan iankaikkisesta elämästä: ”Siel enkel-äänten kuullaan iloiten kiittävän, ja Herraa sulo-suullaan Ain ylistelevän. Myös kaikki luomakunta iloitsee riemulla, Se näkee niinkuin unta, Kun loppui vaivansa.”

Enkelit ja nykypäivän kristillisyy

Olen edellä tuonut ilmi joitakin henkilökoh-
taisia näkökulmia ja kirkkoni opetukseen ja jumalanpalveluselämään kuuluvia näkökulmia enkeliuskoon. Haluaisin vielä sanoa muutaman henkilökohtaisen ajatuksen siitä, mikä merkitys enkeliuskolla käsittääkseni on nykyhetken maailmassa. Ehkä merkityksellistä on ennenkaikkea se, että enkelien kautta me voimme paremmin paikantaa oman asemamme Jumalan luomassa maailmassa. Vaikka fysikaalinen ja tähtitieteellinen maailmankuvamme on tarkentunut jatkuvasti jostakin 1500-luvulta lähtien, samanaikaisesti ja jo sitä ennen uskonnollinen maailmankuvamme on muuttunut sekavammaksi ja hämäämmäksi. Kopernikus viitoitti tien pois maakeskeisestä ajattelusta aurinkokeskeiseen, ja vähitellen sitä kautta yhä suurempien kokonaisuuksien hahmottamiseen. Samanaikaisesti on kuitenkin uskonnollisessa maailmankatsomuksessa jostain syystä tapahtunut muutos pois Jumala-keskeisestä maailmankuvasta ihmiskeskeiseen maail-

mankuvaan. Samoin kuin aikaisemmin ajateltiin, että aurinko ja tähdet kiertävät maata, joka on kaiken keskipiste, nykyään uskonnollisessa merkityksessä ajatellaan, että ihminen on kaiken keskipiste ja että Jumala enkeleineen on vain jokin kehällinen asia.

Nykypäivän kristillisyyks pyrkii usein olemaan pelkästään maailmansisäistä kristillisyyttä. En tällä väitteellä pyri moittimaan sitä diakonista ja sosiaalista työtä, mitä oma kirkkoni ja esimerkiksi Pelastusarmeija tekevät. Mutta kristillisyyks ei voi olla pelkästään maailmansisäistä, pelkkää lähimmäisen rakkautta. Jumalasuhde, tuonpuoleisuus, näkymätön maailma, koko tämä ulottuvuus on elintärkeä. Näitä kahta ulottuvuutta ei voi eikä saa erottaa toisistaan. Ja juuri tässä enkeliusko voi auttaa meitä väkevällä tavalla ymmärtämään, että pelkästään tämä näkyvä, aineellinen, käsinkosketeltava maailma ei yksinään ole Jumalan luomakunta, vaan että tämän näkyvän maailman lisäksi, samanaikaisesti sen ulkopuolella ja sisäpuolella, on Jumalan luoma näkymätön maailma, enkelit ja henkivallat, aivan samalla tavalla kuin itse Kolmiyhteinen Jumalakin on luomansa maailman ulkopuolella ja samanaikaisesti siinä läsnä koettavalla tavalla.

TIMO LEHMUSKOSKI

isä

Helsingin ortodoksinen seurakunta

Ortodoksien enkelit

Enkeleitä — onko heitä?

Kriittisessä korkeakoulussa

17.11.86 pidetty alustus

Enkelit ovat aivan erityinen osa luomakuntaa siinä missä kasvit ja eläimetkin.

Väite, että ihminen kuoltuaan muuttuisi enkeliksi, pitää yhtä vähän paikkansa kuin että kissa voisi muuttua koiraksi tai kottarainen ruusupensaaksi. Kun näin sanotaan, on kysymyksessä käsitteiden sekaantuminen: taivaassa olevat pyhät samaistetaan enkeleihin.

"Lasten mehukesti päättyi ikävästi, kun mustaenkeli vei päivänsankarin. . . . paha mustaenkeli se ottaa kenet haluaa, eikä muita enkeleitä ole olemassakaan . . ." näin Tuomari Nurmio laulussaan. Hänen mielestään on olemassa vain paha enkeli. Enkeleitä onko heitä? Kysyin tätä asiaa peruskoululaiselta, nykyaikaiselta 12-vuotiaalta Leena-tytöltä. Hän katsoi minuun kuten järkevä aikuinen katsoo olemattomiin uskovaan pikkulapseen ja vastasi: "Ei tietenkään enkeleitä ole olemassa".

Enkeleitä onko heitä? Ortodoksinen perinne antaa toisenlaisen vastauksen kuin Tuomari Nurmio tai Leena-tyttö. Enkeleitä on olemassa. Tämä usko on oikeastaan yleisinhimillinen. Se tavataan eri kansojen, uskontojen ja kulttuurien piirissä. Joskus erilaiset käsitykset sekoittuvat, esim. vanha runonlaulaja Marina Takalo, joka oli ortodoksi, samaisti enkelit muinaissuomalaiseen haltiauskoon.

Enkeleistä ei ole helppoa sanoa mitään kovin varmaa. Hyvin harvat ovat koskaan olleet tekemisissä niiden kanssa. Siihen tarvitaan aivan erityistä herkkyyttä. On ehkä niin, että pienet viattomat lapset ja joskus myös eläimet — ajateltakoon Bileamin aasintammaa Vanhassa testamentissa (4. Moos. 22:21—33) — voivat havaita enkelin läsnäolon silloin, kun "järkevä" aikuinen ihminen ei näe mitään erikoista.

Ruumiittomat taivaalliset olennot

Kristillinen kirkko tunnustaa uskovansa, että Jumala on luonut myös näkymättömän maailman, joka on yhtä todellinen kuin tämä meidän näkyvä maailmamme. Tämä usko tulee eri tavoin ilmi ortodoksisessa perinteessä: Pyhässä Raamatussa, liturgisissa teksteissä, ikonografiassa ja kirkkoisien opetuksissa.

Enkelit on yleisnimitys ruumiittomille taivaallisille olennoille. Nimi tulee kreikankielisestä sanasta "angelos" lähettiläs, enkeli on siis Jumalan lähettiläs. Ortodoksinen katekismus määrittelee ne "henkiolennoiksi, joilla ei ole ruumista. Heillä on kuitenkin ymmärrystä, tahtoa ja voimaa". Edelleen katekismus toteaa, että on myös olemassa "pahoja enkeleitä, joita sanotaan kiusaajiksi, pahoiksi hengiksi. Alussa Jumala loi heidätkin hyviksi, mutta sitten he lankesivat ylpeyden syntiin, luopuivat kuuliaisuudesta Jumalaa kohtaan, ja tulivat näin pahoiksi hengiksi."

Enkelit ovat aivan erityinen osa luomakuntaa siinä missä kasvit ja eläimetkin. Väite, että ihminen kuoltuaan muuttuisi enkeliksi, pitää yhtä vähän paikkansa kuin että kissa voisi muuttua koiraksi tai kottarainen ruusupensaaksi. Kun näin sanotaan, on kysymyksessä käsitteiden sekaantuminen: taivaassa olevat pyhät samaistetaan enkeleihin. Ortodoksinen kirkko viettää marraskuun kahdeksantena Taivaallisten ruumiittomien voimien muistopäivää, myös jokainen maanantaipäivä on omistettu niille.

Raamatun ilmoitus enkeleistä

Raamattu puhuu useissa kohdin enkeleistä ja on aivan selvää, että sekä Uuden että Vanhan testamentin kirjoittajat uskoivat niihin. Tämän takia on selvää, että ne sisältyvät ortodoksisen uskon. Raamattu ei kuitenkaan kovin monisanaisesti kerro enkeleiden olemuksesta tai lukumääristä jne. Se keskittyy lähinnä kuvaamaan heidän tehtävänsä Jumalan pelastussuunnitelmissa. Suuri kirkkoisä Kyrillos jerusalemilainen toteaaakin, ettemme voi tietää kovin paljoa enkeleistä. Apostoli Paavali puhuu kuitenkin näkymättömistä voimista". olkoot ne valtaistuuimia tai herauksia, hallituksia tai valtoja. . ." (Kol.1:16). Tämäntapaisiin Raamatun kohtiin viitaten suuri varhaiskristillinen ajattelija, joka tunnetaan Dionysios Areiopagitan nimellä, on kehitellyt erityisen opin taivaallisten voimien hierarkiasta. Se on yhdeksänosainen: Serafit, Kerubit, Valtaistuuimet, Herraudet, Voimat, Vallat, Hallitukset, Arkkienkelit ja enkelit. Hierarkian kolme ylintä ryhmää Serafit, Kerubit ja Valtaistuuimet ovat lähinnä Jumalaa, ylistävät ja palvovat Häntä jatkuvasti. (Vrt. profeetta Jesajan näky, Jes.6:2—4.),

seuraavat kolme ryhmää huolehtivat ennenkaikkea luonnonvoimista, taivaankappaleista jne. ja seuraavat kolme alinta ryhmää ovat ennenkaikkea yhdysmiehinä Jumalan ja ihmisten välillä sekä auttavat ihmistä kamppailussa pahaa vastaan. Dionysios Areiopagita tuntuu todella tietävän paljon näistä asioista. Edelleen häneen perustuen Kirkko opettaa, että arkkienkeleitä on seitsemän: Mikael, taivaallisten joukkojen johtaja, (nimi tarkoittaa Jumalan kaltainen), Gabriel, Jumalan salaisuuksien ilmoittaja (nimi tarkoittaa ”Jumalan mies”); Rafael, parantaja; Uriel, sielujen valistaja; Raguel, siunauksen välittäjä; Sariel, esirukoilija; Remiel, hyvin aikomusten synnyttäjä. Pyhä Johannes Krysostomos toteaa kuitenkin, että enkeleitä ja yleensäkin taivaallisia hierarkioita on toki paljon enemmän, kuin mitä me ihmiset voimme tietää ja tuntea.

Ortodoksisen kirkon näkemys enkeleistä

Pyhä Johannes Damaskolainen on kirjoittamassaan Ortodoksisen uskon yleisesityksessä määritellyt enkelit ja heidän tehtävänsä seuraavasti: ”Jumala on enkeleiden tekijä ja luoja. Hän tuotti heidät olemattomuudesta olemiseen luoden heidät oman kuvansa mukaisesti ruumiittomaksi luonnoksi, eräänlaiseksi hengeksi ja aineettomaksi tuleksi, niin kuin jumalallinen Daavid sanoo:” Sinä teet tuulet sanasi saattajiksi (angelos), palvelijoiksesi tulen liekit. . .” Enkeli on siis hengellinen olento, aina liikkeessä oleva, itsenäinen, ruumiiton, Jumalan palvelija, joka on armosta saanut luontoonsa kuolemattomuuden. Enkelin olemuksen muodon ja määrän (rajat) tuntee yksin Herra. Enkeliä kutsutaan ruumiittomaksi ja aineettomaksi suhteessa meihin, mutta mikä on Jumalaan ainoaan verrattomaan, verrattuna paksua ja aineellista, sillä jumaluus on ainoa todella aineeton ja ruumiiton.

Enkeli on siis luonnoltaan järjestellinen, ymmärtäväinen ja itsenäinen, mielialtoiltaan muuttuva eli tahdoltaan vapaa. Johannes väittää myös, ettei enkelillä ole mahdollisuutta katumukseen, vaan ainoastaan joko valta ”pysyä ja edistyä hyvydessä” tai ”kääntyä pahempaan”. Enkeli on ikuinen, mutta ei ”luonnostaan”, vaan koska Jumala on ar-

mosta antanut kuolemattomuuden. Edelleen ”enkelit ovat tosia hengellisiä valoja, joiden valo on peräisin ensimmäisestä ja aluttomasta valosta. Kieltä ja kuuloa ne eivät tarvitse, vaan välittävät toisilleen ajatuksensa ja tahtonsa ilman suullista puhetta. . .” Enkelit ovat ’rajallisia’, ”sillä kun ne ovat taivaassa, ne eivät ole maanpäällä, ja kun Jumala lähettää ne maan päälle, ne eivät jää taivaaseen. Mutta seinät, ovet, lukot ja sinetit eivät niitä pidätä. . .” Uskonnollisessa taiteessa enkeli kuvataan usein pitkätukkaisena, pitkään yöpaitaan puetuksi, joutsensiipiseksi naishahmoksi. Raamatun mukaan enkeli-ilmestykset ovat — jos ne ovat ihmisenmuotoisia — aina miehennäköisiä, joskus jopa siinä määrin kauniita, että Sodomian asukkaat halusivat raiskata heidät. (1 moos. 19) Olemukseltaan ne ovat kuitenkin henkiolentoina sukupuolettomia. Pyhä Johannes Damaskolainen toteaaakin enkeli-ilmestyksistä, että enkelit eivät ilmesty ihmisille sellaisina kuin he ovat, vaan toisenmuotoisena, jotta ihmiset kykenisivät näkemään ne. Aivan selvää on, että ihminen ei voi nähdä enkeliä sellaisenaan, koska se on puhdas henkiolento. ”Ne voivat ottaa minkä hyvänsä muodon, sen mukaan kuin Valtias Jumala niitä käskää, ja sitten ne ilmestyvät ihmisille ja ilmoittavat heille jumalalliset salaisuudet.” Damaskon Johannes ei tiedä, ovatko kaikki ruumiittomat voimat olemukseltaan keskenään samanlaisia vai erilaisia, mutta valonsa ja asemansa mukaan ne eroavat toisistaan ja ”onhan selvää, että ylempiarvoiset välittävät alempiarvoisille valoa ja tietoa.”

Enkelien tehtävät

Enkelit luotiin Gregorios Teologin ja muiden kirkkoisien mukaan ennen muuta luomakuntaa, mutta mikä on niiden suhde muuhun luomakuntaan, erityisesti ihmiseen? Toiset kirkkoisat kuten Dionysios Areiopagita tai Damaskon Johannes katsovat, että enkelvoimat ovat ihmisen yläpuolella, mutta toiset kuten Pyhä Maximos Tunnustaja näkee ihmisen ruumiittomia olentoja korkeammaksi. Jumala syntyi vain ihmiseksi ei enkeliksi. Raamatussa ja muussa Kirkon perinteessä enkelien tehtävä on myös olla ihmisen palvelija. Esimerkiksi jokaisella ihmisellä on oma suojeleusenkelinsä, joka auttaa ja suojelee häntä ja kantaa häntä esirukouksissa.

Tiettyjen enkelien tehtävänä saattaa olla varjella eri maanosia, kansoja tai paikkoja. Esimerkiksi kirkkoisä Eusebioksen mukaan Jerusalemin temppelillä oli suojelijahenkensä, joka jätti pyhäkön siellä tapahtuneen veriteon, vanhurskaan Jaakobin murhan vuoksi. Kirkon perinteisessä rukouksessa matkalle lähtevien puolesta rukoillaan: ”...lähetä kuten muinoin Tobiaalle matkatoveriksi enkelisi, että hän Sinun kunniaksesi varjelisi heidät (matkustajat) terveinä, suojellen kaikesta vahingosta ja pahasta...” Enkeleiltä voidaan pyytää suoranaisesti apuakin kuten Pyhän Andreas Kreetalaisen kuolinhetken rukouksissa: ”Armahtakaa minua, kaikkivaltiaan Jumalan pyhät enkelit, ja vapauttakaa minut kaikista pahoista lunnasrahoista... Kaikki pyhät enkelini, palatessanne Kristuksen istuimen eteen polvistuneina itkien huutakaa Hänelle: Kaiken Luoja, armahda kättesi tekoa...” — Tässä ilmenee selvästi enkelien tehtävä ortodoksisessa uskossa; heitä ei palvota, mutta heidän apuaan ja esirukouksiaan pyydetään hädän hetkellä. Taivaalliset voimat eivät kuitenkaan ole kaikkivoipia sentähden hautausveisuissa lauletaankin: ”Voi, miten sielu kamppaileekaan ruumiista erottuaan! Voi, miten se kyynelehtii silloin eikä ole ketään armahtajaa. Se kääntää silmänsä enkeleihin, turhaan anoo ja ojentaa kätensä ihmisiä kohti eikä ole auttajaa.”

Enkelien varsinaisesta tehtävästä Damaskon Pyhä Johannes sanoo, että ”niiden ainoana työnä on veisuin ylistää Jumalaa ja toteuttaa Hänen jumalallista tahtoaan.” Tätä kuvaa myös esim. vedenvihkimistoimituksen rukouuskatkelma: ”Enkelien voimat suorittavat Sinulle palvelusta, arkkienkeliä kuorot Sinua kumartavat, monisilmäkerubit ja kuusisiipiserafit lentäen ympärilläsi peittävät itsensä lähestymättömän kunniasi pelos-

sa...” Basileios Suuren liturgiassa kuvataan samaa asiaa: ”Sinua kiittävät enkelit, ylienkeli, valtaistuimet, herraudet, hallitukset, vallat voimat ja monisilmäkerubit. Sinun ympärilläsi seisovat serafit, kullakin kuusi siipeä, joista kahdella he peittävät kasvonsa, kahdella jalkansa ja kahdella lentävät, — ja huutavat toinen toisellensa väsymättömin äänin ja vaikenemattomin ylistyksin voittoa laulaen, huutaen, ääntäen ja lausuen: Pyhä, pyhä, pyhä on Herra Sebaot, täynnä on taivas ja maa Sinun kunniaasi. Hoosianna korkeuksissa. Siunattu olkoon Hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeuksissa.” Ja vaikka Jumalan edessä seisoo kirkkoisä Johannes Krystostomosta siteeratuksemme ”tuhansia ylimmäisiä enkeleitä ja kymmeniä tuhansia enkeleitä, kerubeja ja serafeja — kuusisiipisiä ja monisilmäisiä, ylhäällä liikkuvia siivekkäitä olentoja” me ihmiset saamme yhtyä tähän enkelin ylistykseen kolminkertaiseen taivaalliseen Pyhäveisuun. Kirkon liturgia on enkelien taivaallisen liturgian toteutumista maan päällä; — se on jopa vielä enemmän, sillä eräässä rukouksessa pappi lausuu, että Jumala on kutsunut hänet pappeuden pyhään arvoon ”astuakseni esiripun sisäpuolelle, kaikkein pyhimpään, jota kohti pyhät enkelit halajavat kumartua kuullakseen Herran Jumalan evankeliumin ääntä, nähdäkseen omin silmin pyhän uhrin ja iloitakseen jumalallisesta ja pyhästä liturgiasta.”

Enkelit ovat usein meidän kuolevaisilta silmiltämme salattuja. Kuka tietää kuinka usein olemmekaan kohdanneet heitä täällä maan päällä, mutta vaikka me emme heitä näkisikään me liturgia liturgian jälkeen yhdessä heidän kanssaan ylistämme ja palvomme Jumalaa maailmankaikkeuden näkyväisten ja näkymättömien Luojaa!

JUSSI TUURI

pastori
Kristiyyhteisö
Helsinki

Enkelit Kristi- yhteisössä

Enkeleitä — onko heitä?
Kriittisessä korkeakoulussa
1.12.86 pidetyn alustuksen
pohjalta toimittanut
Asta Haapalainen

Enkelien olemassaolo on tavallaan vaarallinen aihe totuuden teeman rinnalla. Meidän aikanamme käy yhä selkeämmäksi, että totuuskin on hyvin monisäikeinen asia. Voimme puhua tieteellisen totuuden maailmasta ja sen rinnalla taiteellisesta tai uskonnollisesta totuudesta. Mikä on näiden totuuksien ero? Kun mietimme enkelien olemassaolon mahdollisuutta, tulevat nämä kysymykset lähelle juuri näiden kolmen tason avulla.

Jos profeetat murtautuisivat
yön ovien läpi
ja etsisivät korvaa kuin kotimaata —
ihmiskunnan korva
sinä nokkosta kasvava, kuulisitko?
Ihmiskunnan korva
sinä pienellä kuuntelulla askaroiva,
kuulisitko?
(suom. A. Meriluoto)

Aloitin näin runoilijan sanoin. Se mikä Nelly Sachsin mukaan erottaa meidät profeettojen maailmasta, on hyvin paljon samanaista kuin se, mikä erottaa meidät enkeleistä. Enkeleihin uskomisen on meidän aikanamme toisaalta osalle ihmiskuntaa hyvin helppoa, mutta sen uskon käytäntöön tuominen on kaikille yhtä vaikeaa. Meidän aikamme kuva enkelistä on haavoittuneen enkelin kuva. Kun tarkastelemme perinteen luomia malleja enkeleistä, on kaikki pysyvää, muuttumatonta kuin luomisen ensimmäisenä päivänä. Voimmeko ajatella evoluutiota tuon pysyvän sisällä? Tahtoisin kuitenkin puhua muuttumisesta ja kehittämisestä näiden hierarkioiden sisällä. Otsakkeen sana ”onko”, saa täyden sisältönsä, jos löytyy yhteys näkymättömän maailman ja näkyvän välille. Onko siis maailmassa tapahtuvilla asioilla merkitystä myös näkymättömien maailmojen tasolla?

Toimin pappina Kristiyyhteisössä. En ole sidottu dogmeihin ja oppikirjoihin. Voin olla samalla kertaa sekä oman että yhteisöni kannan edustaja.

Henri Bromsin kirja Alkukuvien jäljillä antaa mielenkiintoisen, uuden näkökulman enkelikysymykseen. Näkymätön maailma alkukuvineen on aina tiedostamattomalla tavalla läsnä, kun ihminen yrittää luoda jotain uutta tässä maailmassa.

Mikä on totuus enkelien olemassaolosta? Voidaanko tässä yhteydessä totuudesta edes puhua? Enkelien olemassaolo on tavallaan

vaarallinen aihe totuuden teeman rinnalla. Meidän aikanamme käy yhä selkeämmäksi, että totuuskin on hyvin monisäikeinen asia. Voimme puhua tieteellisen totuuden maailmasta ja sen rinnalla taiteellisesta tai uskonnollisesta totuudesta. Mikä on näiden totuuksien ero? Kun mietimme enkelien olemassaolon mahdollisuutta, tulevat nämä kysymykset lähelle juuri näiden kolmen tason avulla.

Kolme kulttuuritasoa

Mikä on kokemuksellinen taso enkelien olemassaolon yhteydessä? Henri Bromsin kirjan pohjalta kokemuksellinen taso tulee esiin yllättävästi. Se ei tule valmiin maailmankatsomuksen mukaan tai sen sisältä. Enkeliaiheen yhteydessä ovat kokemuksellisen tason vastapainona opit ja hierarkiat enkeleistä. Tätä teemaa pohtiessamme voimme ottaa avuksi kolme kulttuuritasoa, tieteen, taiteen ja uskonnon ja nähdä, että kaikilla näillä on oma aukkopaiikkansa. Uuden luominen näillä kaikilla kolmella alueella on riippuvainen tästä aukkopaiikasta.

Tiedämme, että **tieteellinen** kehitys ei ole sitä, että ainoastaan päättelykyvyn vaikutuksesta astuttaisiin uusiin ideoihin, vaan mukana on usein irrationaalinen tekijä, joka vaikuttaa ihmisen ajattelun alueella. Ihminen lähtee tieteellisen tarkastelun avulla päättelämään ja määrittelemään, että jokin asia voi olla totta. Samoin on **taiteen** alueella. Pelkkä osaaminen ja taitavuus eivät riitä. Tarvitaan lisäksi inspiraation syköä mukaan luomistapahtumaan. **Uskonnollisten** rituaalien ja suoritusten maailmassa ei myöskään mikään toisto sellaisenaan voi olla itse tarkoitus. Sielläkin on aukko, jonka kautta ulkoiset teot ja sanat saavat syvemmän merkityksensä ja todellisuutensa. Tieteessä on siis keskeistä myös idea eikä vain päättely, taiteessa inspiraatio eikä vain taito ja uskonnollisissa rituaaleissa täydempi suoritus on tärkeää eikä vain toisto.

Tämän jaotuksen myötä olemme käyneet läpi myös ihmissielun ajatuksen, tunteen ja tahdon alueet. Näiden avulla olemme yhteydessä meitä ympäröivään näkymättömään maailmaan, jos katsomme nämä kulttuuritasot jonkinlaisiksi heijastuksiksi ihmissielun tasoista.

”Enkelioppi”

Rudolf Steiner piti vuonna 1912 Helsingissä esitelmäsarjan luomakuntien ja taivaankappaleiden henkisistä olennoista. Tässä esitelmäsarjassaan hän näyttää yhteyden luonnon henkien ja hierarkioiden välillä. Hän näyttää, kuinka tähän yhdeksänsänsäiseen enkelien hierarkiarakennelmaan kuuluvat mukaan alemman luonnon maailman henkiset olennot. Ja ihmisestä ylöspäin tultaessa tämä hänen käsitteistönsä on hyvin yhteneväinen kristillisen perinteen kanssa. Ensin ovat enkelit, sitten arkkiengelit, sitten arkai-olennot, tämän jälkeen eksusiai, dynamis, kyriotetes, troonit, kerubit ja serafit. Tämä on välitila aistimaailman ja Jumalan välillä. Steiner sanoo, että Pyhä kolmiyhteinen jumaluus on koettavissa vasta tämän rakennelman yläpuolella. Hän asettaa nämä yhdeksän enkelihierarkiaa Pyhän kolminaisuuden alle siten, että alimman osan enkelit ovat yhteydessä läheisesti Pyhän Hengen olemukseen, keskimäiset poikajumalan olemukseen, troonit kerubit ja serafit Isäjumalan olemukseen.

Ensimmäisen hierarkian enkelit ovat parhaiten löydettävissä Vanhan testamentin kirjoista. Näiden ihmistä lähinnä olevien enkelien, latinaksi angeloi, rinnalla käytetään kristillisessä mystiikassa ja perinteessä nimityksiä elämänpojat ja suojelusenkelit. Steiner asettaa enkelit tässä esitelmäsarjassaan suoraan yhteyteen ihmisen mielikuvituksen voimien kanssa.

Arkkiengeli, tulen henkien, tehtävänä on muista poikkeavasti toimia kansojen kotaloiden alueella. Esimerkiksi suojelusenkelit nimensä mukaisesti huolehtivat ihmisistä. Yhteys yksittäiseen ihmiseen syntyy sanan voiman kautta. Arkai-olennot, persoonallisuuden henget pitävät työkenttäänään aikakausia, ne ovat ajan henkiä. Alussa oli sana — tässä on takana kreikan kielen sana archai. Luther kääntää tämän Fürstentümer, hallitukset. Arkai-olennot koskettavat ihmisen ajatuksen maailmaa. Eksusiai on seuraava kerrostuma, sen henget ovat muodon henkiä, ilmentäjiä, latinaksi potentatis. Luther käyttää kielessään herrauden tai vallan sanaa. Seuraavina ovat dynames, liikkeen henget, maailman voimat. Luther puhuu mahdeista tai hyveistä. Kyriotetes, ne ovat viisauden henkiä, maailman ohjaajia, Luther puhuu herrauksista. Nämä ensimmäisen hierar-

kian henget ovat trooneja, tahdon henkiä, joista Luther on käyttänyt sananmukaisesti nimitystä valtaistuimet, kerubit, harmonian henget, uhrin substanssia hoitavat henget ja serafit, rakkauden henget, jumalaa katsovat, palavat henget.

Edellä esitetty ryhmittely on hengentieteen käyttämä, mutta se on hyvin lähellä katolista käsitystä. Tästä hierarkiasta voi ymmärtää, että ihminen, joka on sen alimmalla tasolla, on yhteydessä tuohon maailmaan ja tuon yhteyden kautta jonkinlaisessa vuorovaikutuksessa näiden maailmojen välillä. Tämä julistus liittyy hengentieteen sisältöön.

”Enkelitaito”

Muutama vuosikymmen sen jälkeen, kun Steiner oli nämä esitelmänsä pitänyt, otti holantilainen antroposofi Lievegoed eteensä tämän enkelihierarkioiden järjestelmän. Elämää ja maailmaa paljon tuntevana hän tiesi, että kaikella valolla on varjonsa. Hän oli sitä mieltä, että jos on olemassa tällainen enkelihierarkia, jos se on totta, sillä täytyy olla myös varjonsa ulkoisessa maailmassa. Jonkinlaisen demonologian täytyy myös olla mahdollinen, joka on peilikuva tästä jaotuksesta. Lievegoed alkoi tutkia asiaa. Hän oli paljon tekemisissä sosiaalisten työtä tekevien yhteisöjen kanssa ja tiesi niiden sisäiset vaikeudet. Hän alkoi analysoida yhteisöjen kriisejä. Kun kriisit olivat kehittyneet riittävän pitkälle ja kaikki yhteisön jäsenet olivat niistä tietoisia, alettiin tilannetta purkaa miettimällä, mitä tässä yhteisössä oli oikein tapahtunut. Hän löysi kriiseistä piirteitä, jotka kertautuivat eri yhteisöissä. Tavallisesti alku oli aika vähäpätöinen. Kriisien alkusyyt

olivat yllättäen sukua negatiivisessa mielessä sille, mitä Steiner oli puhunut enkelihierarkioiden tehtäväkentistä maailmankaikkeuden sisällä. Lievegoedin oivallusten pohjalta perustettiin Niederländische Pedagogische Institut (NPI), joka yrittää auttaa erilaisia ihmisyyshengetä, jotta yhteisön luovilla voimilla voitaisiin poistaa syntyneitä kriisitilanteita. NPI:n kaltaisia instituutteja toimii nykyisin monissa maissa. Halusin tällä esimerkillä kiinnittää huomiota tulevaisuuteen, jossa tavallaan enkelimaailma hyväksymällä voidaan tehdä tärkeää työtä. Näin monet elämän tasot voivat olla yhteydessä enkelihierarkioihin. Onko tämänlaatuisissa yrityksissä kysymys ”uuden liiton” alkuvaiheista?

Helposti enkeleistä puhuttaessa lähdetään kysymään, onko sinulla näkyjä vai ei. Joissakin kulttuureissa eivät alle 70-vuotiaat ihmiset saa puhua enkelinäyistä. Jos sen tekee niin niitä pidetään valheellisina. Halusin omalla näkökulmallani tähän asiaan esittää pienen kysymyksen. Monet perinteestä tulleet käsitykset voivat meidän aikanamme löytää sen tason, jossa ne voivat olla totta. Lievegoed löysi oman mallinsa. Henri Broms esittää kirjassaan Alkukuvien jäljillä ihmisen luovuudelle uudenlaisen lähteen siinä, että tunnustellaan näitä alkukuvia, näitä puolivarjossa olevia tasoja ei sokeasti näkyihin uskoen vaan arkipäivän järjellä katsoen ja soveltaen. Hedelmistään puu tunnetaan... Olkoon se puu kuva enkelihierarkioista monine oksineen tai muu puu. Tärkeää on se, miten pystymme sen ottamaan käyttöön tässä ajassa ja tämän ajan ihmisten hyväksi. Tätä yritystä halusin tukea puheenvuorollani. Henkinen perintö — olkoonpa uskonnon välittämä niinkuin tämänkertainen aiheemme — tulee meille perinnöksi vasta silloin kun osaamme ottaa sen käyttöön.

TEEMU SIPPO

Kirkkoherra
Katolinen seurakunta
Helsinki

Katolisuuden enkelikäsityksiä

Enkeleitä — onko heitä?
Kriittisessä korkeakoulussa
17.11.1986 pidetty alustus

Kirkon oppi enkeleistä on muovautunut pitkän ajan kuluessa Raamatun antamalta perustalta.

Ensinnä tuon opin mukaan enkelit ovat puhtaasti henkiolentoja, joilla ei ole lihallista, materiaalista ruumista. Enkelien näyttäytyminen on ymmärrettävä siten, että heillä on henkiruumis. Sitä paitsi monet enkelinäyt kuten esimerkiksi Ilmestyskirjassa olevat on ymmärrettävä symbolisesti.

"Enkeleitä, onko heitä?" on kysymys, johon katolinen kirkko vastaa myöntävästi: on kylä. Kirkolliskokoukset ovat vahvistaneet opin enkeleistä ja jo melkein kaikille kristityille yhteinen nicealais-konstantinopolilainen uskontunnustus vuodelta 325 viittaa enkeleihin, kun siinä sanotaan: "Uskon yhteen Jumalaan, Isään kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan, kaikkien näkyväisten ja näkymättömäin Luojaan." Mutta kieltämättä oppiin enkeleistä liittyy ongelmia — ehkä nykyajan ihmiselle enemmän, kuin entisaikojen uskovalle. Nykyään kysytään herkästi, eivätkö enkelit kuulu pikemminkin satumailmaan kuin elämän realiteetteihin. Tämän kysymyksen syntyyn lienee vaikuttanut se kuva, mikä enkeleistä on annettu ja yhä annetaan. Sen mukaan enkelit olisivat kiiltokuvamaisen kauniita hahmoja pilven reunalla, harmittomia, kitschinomaisia olentoja, jotka kuuluvat lastenkamareihin eivätkä aikuisten ihmisten todellisuuteen. Tai jos ei ajatella näin pinnallisesti, saatetaan kuitenkin kysyä, onko enkeleillä paikkaa nykyajan uskovan ihmisen ajatusmaailmassa. Eivätkö enkelit kuulu mytologiaan, samaan kategoriaan muissa uskonnoissa tavattavien puolijumalten ja puoli-ihmisten kanssa? Eivätkö enkelit ole vain mytologisen maailmankuvan omaavien ihmisten toivekuvia? Monet torjuvat uskon enkeleiden olemassaoloon edellämämainituista syistä ja niistäkin monet, jotka siihen uskovat, käsittävät enkelit puhtaasti symbolisesti tai siten tulkitsevat Raamatun enkelit pelkästään persoonattomiksi Jumalan tahdon ilmaisuiksi ja täyttäjiksi.

Raamatun enkelit

Kun kirkko pohtii uskoon kuuluvaa asiaa, se kysyy ensin neuvoa Raamatulta ja traditiolta. Raamatun todistus enkeleiden olemassaolosta on yksiselitteisen selvä. Enkeleitä on

ja niistä puhutaan hyvin monissa kohdissa Raamatussa. Huomattavaa on, että Raamatun puhe enkeleistä on kovin monivivahteista ja että tuossa puheessa tapahtuu kehitystä. Jos katsotaan Raamatun enkeleitä koskevia kohtia, voidaan tiivistetysti sanoa, että Vanhan testamentin kirjoissa enkelit esiintyvät olentoina ihmisten ja Jumalan välillä, läheteinä tai hahmonsä mukaa miehinä tai Jumalan sotajoukkona. Enkelit ovat Jumalan luona ja muodostavat siellä hänen hovi-väkensä. He tulevat ihmisten luo läheteinä joko suojelemaan tai rankaisemaan heitä. Joissakin VT:n kohdissa peräti Jumala itse saattaa ilmestyä ihmisille enkelin hahmossa. Vanhassa testamentissa puhutaan myös kerubeista (akkadin kielen sanoista karibu tai kuribu?). Muistamme, miten esimerkiksi kerubit seisovat miekka kädessään vartioimassa paratiisia (1 Moos. 3,24) ja miten kerubit kannattelevat liiton arkkia (2 Moos. 25,18). Hesekielin kirjassa näyttäytyy neljä kerubia ajamassa Jumalan valtaistuinvanuja (Hes. 1,5—28). Tulihahmossaan yhden kasvot ovat kuin kotkan, toisen kuin ihmisen, kolmannen kuin härän, neljännen kuin leijonan kasvot. Niillä on siivet sekä ihmisten jalat ja kädet. Jesajan kirjassa mainitaan myös serafit (Jes 6,2—4), jotka seisovat Jumalan valtaistuimen edessä. Niillä on kasvot, kädet, jalat ja kuusi siipeä. Osaksi ihmis- osaksi eläinhahmoisia kerubeja ja serafeja ei aluksi pidetty varsinaisina enkeleinä, jotka olivat vain ihmisen kaltaisia, mutta myöhemmin ei eroa enää tehty nimityksessä, vaan kerubit ja serafit luettiin enkeleiden joukkoon. Vanhan testamentin myöhäisemmissä kirjoissa ja apokryfikirjoissa etäisyys Jumalan ja ihmisen välillä oli kasvanut suuremmaksi, niin että enkelien asema ihmisten ja Jumalan välillä korostui. Enkelien asemaan lienevät vaikuttaneet niiden pakanallisten maiden käsitykset, joissa juutalaiset oleskelivat. Enkelit saivat nimityksiä, kuten ”Jumalan pojat”, ”Taivaan pojat”, ”Pyhät enkelit”. Tehtäviensä mukaan enkelit olivat ”vartijoita”, ”nukkumattomia”, ”ruhtinaita” ja ”henkiä”.

Vaikka enkelit näyttäytyivät, heillä henkilöä ei ollut materiaalista ruumista. Suurenmoisten miesten hahmossa näyttäytyvät enkelit eivät myöskään itsenäistyneet Jumalan rinnalla, vaan muodostivat häntä kohti ja hänen alaisuudessaan neuvoston, hovin ja sotajoukon. Ihmisten suhteen enkelit olivat suojelejoita, auttajia, puolestapuhujia Juma-

lan luona, mutta myös Jumalan rangaistuksen toimeenpanijoita. Jokaisella maalla ja jokaisella ihmisellä oli suoje-lusenkelinsä. Enkelit jaettiin myös ryhmiin. Heillä oli oma hierarkiansa, jossa ylimpänä olivat enkeliruhtinaat tai arkkienkelit. Enkelien niminä esiintyivät Mikael, Gabriel ja Rafael sekä apokryfisissa kirjoituksissa lisäksi Uriel ja jotkut muut nimet. VT:ssa ei kerrota enkelin tekemistä synneistä, vaikka he eivät olekaan aivan tahrattomia Jumalan edessä. Muissa kirjoituksissa kerrotaan joidenkin enkeleiden olleen seksuaalisessa kanssakäymisessä naisten kanssa, josta syystä Jumala rankaisi heitä.

Uuden testamentin käsitykset enkeleistä pohjautuvat myöhäisjuutalaisuuteen, mutta ovat niitä pidättyvämpiä. Enkelit näyttäytyivät ihmisille unessa tai valveilla. UT:n mukaan Kristus on luonut ja pelastanut enkelit ja siksi hän on enkelien yläpuolella. Häntä ne palvelevat ja häntä ne ympäröivät hänen tullessaan kerran kirkkaudessa. Uudessa testamentissa puhutaan henkivalloista, voimista, hallituksista ja valtaistuimista. Osa näistä erittelemättömistä suureista lienee luettava pahoiksi voimiksi, joilla on yhteyttä pahalaiseen.

Nimeltä mainitaan enkeleistä vain Mikael ja Gabriel. Eniten enkeleistä kertoo ilmestyskirja, jossa enkelit toimittavat hyvinkin moninaisia tehtäviä.

Kirkon enkelioppi

Kirkon oppi enkeleistä on muovautunut pitkän ajan kuluessa Raamatun antamalta perustalta.

Ensinnä tuon opin mukaan enkelit ovat puhtaasti henkiolentoja, joilla ei ole lihallista, materiaalista ruumista. Enkelien näyttäytyminen on ymmärrettävä siten, että heillä on henkiruumis. Sitä paitsi monet enkelinäyt kuten esimerkiksi Ilmestyskirjassa olevat on ymmärrettävä symbolisesti.

Toiseksi kirkon opin mukaan Jumala on luonut enkelit ennen kuin hän loi mitään muuta. Raamatun ja tradition mukaisesti enkelit ovat persoonia, eivätkä pelkkiä voimia tms. Enkelit ovat järjellä varustettuja, vapaita, siveelliseen ratkaisuun kykeneviä olentoja ja viime mainitusta syystä muutamat enkelit ovat langenneetkin syntiin. Näitä lukunnottamatta muut enkelit elävät autuaina Ju-

malan yhteydessä. Kolmanneksi kirkko käsittelee enkelien tehtäväksi palvella Jumalaa, joka voi myös toimia enkelien kautta. Mutta enkelit palvelevat myös ihmisiä. Kirkossa ei ole koskaan määritelty oppia siitä, että jokaisella ihmisellä olisi suojelusenkeli, mutta toisaalta tätä ajatusta ei ole torjuttakaan, koska sillä on raamatullinen perusta. Siihen saatetaan siis uskoa. Sitä paitsi on uskottu, että kullakin maalla on oma suojelusenkelinsä.

Varhaisempina aikoina uskottiin enkelien suorittavan mitä moninaisimpia tehtäviä luonnossa: johtavan luomakunnan eläviä olentoja, maata, vettä, ilmaa, tulta, tähtiä jne. Tällaiset kansanomaiset käsitykset kirkko on kuitenkin hylännyt antiikin vanhentuneeseen maailmankuvaan kuuluvina asioina. Sitä vastoin kirkko ei ole kieltänyt mahdollisuutta, että enkelit olisivat auttaneet ihmisille salatulla tavalla Jumalaa maailmanluomisessa, toimineet rankaisijoina tai etteivät he olisi ottaneet osaa jumalanpalveluksiin ja kantaneet ihmisten rukouksia Jumalan eteen, tarkastelleet ihmisiä taivaasta tai johdattaneet kuollutta sielua tuonpuoleiseen maailmaan.

Neljänneksi kirkko ei ole ottanut kantaa eri enkeliryhmiin ja enkelijärjestykseen, vaikka historian kuluessa niistä on paljon spekuloitu. Uuteen testamenttiin tukeutuen on kuitenkin sanottu, että on olemassa erilaisia enkeleitä, jotka toimivat eri tavoin. Viidenneksi enkeleitä saa kirkon mukaan kunnioittaa, mutta ei palvoa. Nimeltä saa kunnioittaa vain kolmea raamatussa mainittua arkkienkeliä, nimittäin Mikaelia, Gabrielia ja Rafaelia. Muitakin enkelinimiä on yritetty saada kanonisoiduksi, ennen muuta myöhäisjuutalaisuudesta periytyvää Urielia. Se on kuitenkin torjuttu.

Enkelit liturgioissa

Parhaimman kuvan kirkon enkelikäsityksestä ja -uskosta antavat liturgia ja siihen kuuluvat rukoukset. Kirkon liturgisissa kalenterissa on kaksi enkelijuhlaa, syyskuun 29. päivänä vietetään arkkienkeli Mikaelin, Gabrielin ja Rafaelin juhlapäivää, 2. päivänä lokakuuta on suojelusenkelien muistopäivä. Messun eukaristisen rukouksen aloittaa enkelien juhlapäivänä enkelien prefaatio, jossa tuodaan esiin itse asiassa kaikki olennai-

set seikat enkeleistä: heidän suhteensa Jumalaan ja meidän kunnioituksemme enkeleitä kohtaan, enkeleiden olemus ja heidän tehtävänsä ylistää Jumalaa. Tuossa prefaatioissa sanotaan: "Totisesti on arvokasta ja oikein, kohtuullista ja autuaallista, että me aina ja kaikkialla kiitämme sinua Herra, Pyhä Isä, kaikkivaltias, iankaikkinen Jumala. Sillä sinulle kohoaa se kiitos ja ylistys, jolla me kunnioitamme sinun pyhiä enkeleitäsi ja heidän olemuksensa ylevyyden kautta me opimme ymmärtämään, miten suuri olet sinä, joka olet heitäkin äärettömästi korkeampi. Sinua, iankaikkista Jumalaa, he palvovat ja ylistävät Kristuksen, Herramme kautta. Suo meidänkin iloiten ja kiittäen yhtyä heidän kuoroonsa ja riemuiten laulaa sinun kunniaasi. . . ." Ja sitten seuraa messun aina samana pysyvä osa "Pyhä, pyhä, pyhä" eli "Sanctus", jota Uuden testamentin mukaan enkelit laulavat lakkaamatta Jumalalle. Enkelien esimerkin mukaan ihmisetkin laulavat sitä heihin yhtyen: "Pyhä, pyhä, pyhä, Herra Jumala kaikkivaltias. Täydet ovat taivaat ja maat sinun kunniaasi. Hoosianna korkeudessa. Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen. Hoosianna korkeudessa."

Arkkienkeli Mikaelin, Gabrielin ja Rafaelin juhlena messun kollehtarukous viittaa enkeleiden kaksinaiseen tehtävään: ylistää Jumalaa ja suojella ihmisiä. Tuo rukous kuuluu: "Jumala, sinä olet ihmeellisellä tavalla jakanut niin enkeleille kuin ihmisillekin omat palvelustehtävänsä. Suo enkelten, jotka taivaassa alati palvelevat sinua, olla täällä maan päällä alati meidän elämässä turvana. Tätä pyydämme Herramme Jeesuksen Kristuksen, sinun Poikasi kautta, joka kanssasi elää ja hallitsee Pyhän Hengen yhteydessä, Jumala, iankaikkisesta iankaikkiseen." Suojelusenkelien muistopäivänä vastaavassa rukouksessa korostuu Jumalan huolenpito ihmisistä enkelien kautta. Siinä sanotaan: "Kaikkivaltias Jumala, isällisessä huolenpidossasi sinä lähetät pyhät enkelisi meidän turvaksemme: Suo meidän tässä elämässä aina saada kokea heidän suojelustaan ja anna meidän keran taivaassa iloita yhdessä heidän kanssaan."

Paitsi erityisiä rukouksia, joissa pääajatuksena ovat enkelit, heidät mainitaan kuin sivumennen monissa paikoin liturgiaa, esimerkiksi messun alun synnintunnustuksessa. Myös kirkon suuressa kiitosvirressä "Te Deumissa" mainitaan ennen apostoleita, profeettoja ja marttyyreja itsestään selvästi en-

kelit: ”Ylistämme sinua Jumala, tunnustamme sinua Herra. Sinua iankaikkinen Isä, kaikki maa kunnioittaa. Sinulle kaikki enkelit, sinulle taivaat ja kaikki vallat, sinulle kerubit ja serafit keskeytymättömin äänin huutavat: Pyhä, pyhä, pyhä, Herra Jumala, Sebaot. Täydet ovat taivaat ja maa sinun Herruutesi kunniaa.”

Onko heitä?

Kirkkoisä Augustinuksen mukaan me ymmärrämme enkeleiden olemassaolon **uskon**, emme niinkään järkemme päättelykyvyn perusteella. Usko enkeleihin ei liene tärkeimpiä kysymyksiä kristillisessä uskossa. Toisaalta enkeleihin uskominen tai ei-uskominen eivät ole samantekeviä asioita. Se, ettei uskota enkeleiden olemassaoloon todistaa materialistisesti suuntautuneesta maailmankuvasta, rationaalisuudesta, josta puuttuu syvyyssulottuvuutta. Se todistaa, että kaikki rajoittuisi siihen, mitä silmillämme näemme. Toisin sanoen: usko enkeleihin merkitsee paljolti sitä, että todellisuus on rikkaampi, kuin mitä pelkästään järjellämme pystymme käsittämään. Toisaalta on kuitenkin torjuttava se ajatus, että kaikki ne tapahtumat, joita emme pysty järjellämme ymmärtämään, olisivat enkeleiden aikaansaamia.

Torjuttava on myös epäraamatullinen enkeleiden sievisteleminen kiiltokuvamaisiksi hahmoiksi.

Mielestäni usko enkeleihin — joihin Kristuskin uskoi — antaa yksityiselle ihmiselle luottamusta ja turvallisuutta tässä monella lailla vaaranalaisessa elämässä.

RAIJA LÄHTEINEN

Pelastusarmeijan majuri
Helsinki

Kohtaamisia enkelin kanssa

Enkeleitä — onko heitä?
Kriittisessä korkeakoulussa
25.11.86 pidetty alustus

”Ihmisen ja enkelin ero on helppo. Enkelistä on suurin osa sisäpuolta ja ihmisestä on suurin osa ulkopuolta,” sanoi 6-vuotias Anna, joka tiesi tarkoin, mikä on olemassaolon tarkoitus ja rakkauden merkitys.

"Enkeli tuolta taivahalta
ruusuja tiellesi taiteilkoon!
Enkeli myöskin silmistäsi
surun kyynleet poistakoon!"

Näin toivotetaan ystäväni eteisen seinällä olevassa pienessä taulussa. Enkelit taidetaan usein kokea tällaisina, kuin hyvinä haltijoina, jotka sirottelevat kukkia ja pyyhkivät kyynleitä.

Syventyessäni aiheeseen kyselin itseltäni, mikä on muokannut omaa käsitystäni enkeleistä. Huomasin heti alkuun, että lapsuuteni ja nuoruuteni on ollut hyvin myönteistä aikaa enkeleille, siis melko lailla toisin kuin tänään on tilanne lasten maailmassa. Niinpä kuljen lapsen maailman kautta.

Sinne kuuluvat suojelusenkelitaulut, joita me pienenä katselimme ja kuva enkelistä, joka seisoo leimuava miekka kädessään paratiisin portilla.

Minulla on unenomainen muisto elokuvasta, jonka olen varmaan nähnyt hyvin varhain. Se kuvasi taivasta ja enkeleitä, jotka syntyivät lapsiksi tähän maailmaan. Muis-tan, että tässä hyvin romanttisessa kuvauksessa poika- ja tyttöenkeli rakastuivat. Sitten toinen sai kutsun maan päältä syntyä johonkin kotiin ja toinen jäi. Mikä tragedia!

Olenko maan päälle syntynyt enkeli?

Entä sitten monet lapsuuteen liittyvät laulut? Monissa niistä puhuttiin enkeleistä, kuten esimerkiksi tutussa Topeliuksen laulus-sa Varpunen jouluaamuna. Siinä varpunen vastaa työlle: "En mä ole, lapseni, lintu tästä maasta. Olen pieni veljesi, tulin taivahasta. Siemenen pienoisen, jonka annoit köyhällen pieni sai sun veljesi enkeleiden maasta" Mikael Nyberg, Immi Hellén ja monet muut kirjoittivat lauluja enkeleistä. Impi Siukosella on joululaulu, jota olen rakastunut lapsesta saakka. Sen tunnelma on varmaan tuttu monille.

Entä tänään? Enkeleitä — onko heitä? Us-

kon enkeleihin! Itse en ole enkeliä koskaan nähnyt, mutta onneksi se ei estä minua uskomasta. Jotkut ovat nähneet!

Enkelikokemuksia

Olin kertomassa Pelastusarmeijasta erään Vantaan seurakunnan vanhustenpiirille. Aluksi tilanne oli hieman jäykkä, mutta tunnelma pehmeni loppua kohti. Eräs vanhahko nainen toivoi, että laulaisimme lopuksi siellä olleesta Pelastusarmeijan nuorisolaulukirjasta tutun laulun: "Maan korvessa kulkevi lapsosen tie, hänt ihana enkeli kotihin vie..."

Kun kukaan ei tuntunut vielä laulun loputtuakaan haluvan lähteä, sain ajatuksen. Täsähän minulla on edessäni yli 50 ihmistä, joilla rikas elämä takanaan. Kysyin heiltä, uskovatko he enkeleihin. Kuin ennen koulun penkillä käsiä nousi siellä täällä. Sitten nousi eräs edessä istuva nainen ja kysyi, saako hän kertoa näkemästään enkelistä.

Hän kertoi monta vuotta sitten sairastuneensa vakavasti tautiin, joka oli silloin vaikeasti parannettavissa. Hän oli kauan sairaalassa ja joutui leikkaukseen. Siitä toipuesaan hän kertoi nähneensä enkelin näköisen hahmon vuoteensa vierellä. Enkeli tarttui häntä kädestä. Silloin nainen kysyi: "Tulitko sinä nyt hakemaan minua?" Mutta enkeli vastasi, ettei vielä ollut hänen aikansa. Sitten enkeli katosi. Naisen huonetoverit eivät olleet nähneet mitään. Nainen arveli että tapahtunut olisi voinut olla leikkauksen jälkeinen olotila, mutta hän uskoi, että Jumala oli lähettänyt enkelin häntä rohkaisemaan ja vahvistamaan. Hän istuutui, mutta nousi jälleen ja halusi jatkaa kertomista.

"Oli talvi. Viisivuotias poikani työnsi paria vuotta nuorempaa sisartaan vesikelkassa, minä tulin perässä. He olivat juuri ylittämässä tietä, kun jostakin tuli auto. Minä vaivuin maahan ja huusin, niin kuin varmaan äidit tuollaisessa tilanteessa tekevät. Seuraava asia minkä tajusin oli että autonkuljettaja seiso vieressäni, taputti minua olalle ja sanoi, että kaikki on hyvin. Kun jatkoimme matkaamme, pikku tyttäreni sanoi: 'Äiti, eihän me voitu jäädä auton alle, kun enkeli kulki edellä'. Lapsi näki, mitä muut eivät nähneet."

Raamattu kertoo monenlaisista enkelivierailuista tänne maan päälle. Enkelit lähetet-

tiin varoittamaan, neuvomaan ja palvelemaan.

Tullessani Nasaretiin ja sisälle Marian kotiin enkeli Gabriel sanoi: "Terve armoitettu! Herra olkoon sinun kanssasi." Sanoma, joka enkelillä oli Marialle, on ainutkertainen.

Setä Jumala, täällä Anna on erikoisimpia kirjoja, joita olen lukenut. Kirja alkaa näin: "Ihmisen ja enkelin ero on helppo. Enkelistä on suurin osa sisäpuolta ja ihmisestä on suurin osa ulkopuolta."

Näin sanoi 6-vuotias Anna, joka jo viisivuotiaana tiesi, mikä on olemassaolon tar koitus ja rakkauden merkitys. Hän oli Setä-Jumalan henkilökohtainen ystävä ja apulainen. Kuusivuotiaana Anna oli teologi, matemaatikko, filosofi, runoilija ja puutarhuri. Hän ei ehtinyt koskaan 8-vuotiaaksi, hän kuoli onnettomuudessa. Anna oli Itä-Lontoon kasvatteja. Hän oli siltä alueelta, jossa Pelastusarmeija syntyi. Hän löysi turvapaikan Fynnin ja tämän irlantilaisen äidin luota.

Eräs tuttavani kertoi tapauksen arjen keskeltä. Hän työskentelee vanhusten talossa. Eräs vanhuksista kuoli ja kun tuttavani sai kuulla, että omaisia ei ollut, hän päätti lähteä saattamaan tätä lähimmäistä, jonka hiuksia hän oli toisinaan kammannut ja jonka kanssa hän oli vaihtanut ajatuksia. Hän vaihtoi vapaapäivänsä, jotta pääsi lähtemään. Hän tilasi kukkavihon ja matkusti melkoisen matkan vanhuksen kotipaikkakunnalle, jossa hautaus tapahtuisi. Saattoväkeä ei todellakaan ollut, vain pappi ja hän. Nämä kaksi lauloivat yhdessä lopuksi haudan äärellä. Tuttavani kertoi, että hän istahti penkille odottamaan linja-autoa. Yhtäkkiä hänelle tuli valtavan ihana olo sisimpään. Tun tui kuin enkeli olisi tullut siihen lähelle. Hän alkoi kiittää Jumalan hyvyystä ja siitä, että oli saanut olla palvelemassa. Taivaan todellisuus tuli lähelle.

Isä Timo Lehmuskoski sanoi omassa esitelmässään, että enkelit ja ihmiset ovat toisensa palvelijoita. Niin minäkin uskon.

KARMELA BÉLINKI

Fill.lis.
Helsinki

Enkelit juutalai- suudessa

Enkeleitä — onko heitä?
Kriittisessä korkeakoulussa
1.12.86 pidetty alustus

Keskiajan mystiikka kehitti enkelikultin järjestelmäksi, jossa oli useita kategorioita, kaikki vastakkaissuhteessa toisiinsa. Hyviä voimia vastaan oli pahoja, esimerkiksi armeliaisuuden enkeleitä vastaan taistelivat tuomion enkelit. Näihin aikoihin enkelit myös saivat maskuliinisia ja feminiinisiä piirteitä. Ajan hengen mukaisesti pidettiin maskuliinisia piirteitä myönteisinä ja feminiinisiä kielteisinä. Enkelien katsottiin muodostuvan neljästä elementistä: armeliaisuus, voima, kauneus ja auktoriteetti. Ne vastasivat neljää maallista elementtiä: vesi, tuli, maa ja ilma.

Kansan ymmärtäminen edellyttää, että sen historia nähdään kokonaisvaltaisesti. Kahden juutalaisista vallinneen äärikäsityksen puristuksissa ovat juutalaiset eläneet ja kehittyneet kuten mikä muu kansa tahansa. Nämä kaksi äärikäsitystä, kristologinen ja antisemiittinen ja toisaalta historiallinen, ovat päätyneet yksipuoliseen käsitykseen juutalaisista pakanoina ja loisina.

Juutalaisten ja juutalaisuuden kehitystä ei katkaissut Uusi testamentti. Juutalaisuudesta ei tullut kristinuskon lahkoa, eivätkä juutalaiset ole olleet eivätkä ole harhateille joutuneita potentiaalisia kristittyjä. Juutalaiset eivät lakanneet olemasta kansana ja uskonto on itse asiassa hajaannuksessa saanut yhä selvempiä kansanuskonnon piirteitä, kun lait ja säädökset mukautettiin jokapäiväiseen elämään. Se oli talmudistien ja aggadistien, kirjoitettujen ja perinteisten lakien selittäjien tehtävä. Luonnollisesti juutalaisuudessa on eri aikoina ollut käsityksiä ja riittejä, joita uskonnolliset johtajat eivät koskaan ole täysin hyväksyneet mutta jotka siitä huolimatta tai ehkä sen ansiosta ovat eläneet kansan keskuudessa. Tällaisia kansalle läheisiä käsityksiä oli enkeleistä ja demoneista, pahoista hengistä.

Mystiikalla ja filosofialla, magialla ja taikauskolla on oma paikkansa uskonnossa. Siinä suhteessa juutalaisuus on tuskin eronnut muista uskonnoista. Erilaisia mystiikalle ominaisia liikkeitä, kuten kabbalismi ja hasidismi, on syntynyt ja elänyt juutalaisuudessa. Vielä useampien kuten alkemian on väitetty kuuluvan juutalaisuuteen, kuitenkin ilman historiallisia tai uskonnollisia perusteita.

Enkelien tehtävät

Enkelit ovat juutalaisen monoteismin mukaan Jumalan alaisia. Heprean sana malach

merkitsee sanansaattajaa ja enkelit käsitetään Jumalan sanansaattajiksi. Raamatussa (puhun tässä juutalaisten Raamatusta eli Vanhasta testamentista) kerrotaan enkelimaisista olennoista kerubimeista ja serafimeista, joilla on aivan selvät tehtävät. Arkkienkelit Gabriel, Mikael ja Rafael lienevät kaikille tuttuja. Raamatun enkelit voivat myös esiintyä ihmisen muodossa.

Enkeleitä esiintyy huomattavan usein Mooseksen kirjoissa ja Raamatun kertomuksissa. Mutta profeettain kohdalla vaikuttaa siltä kuin enkelikultti olisi loppunut. Apokryyfeissä on jälleen lukuisia mainintoja enkeleistä ja aikaisemmasta poiketen enkeleillä on nimet ja he esiintyvät itsenäisesti. Samalla tavoin kuin apokryyfeissä on raamatullisten henkilöiden mystifiointia ja mytifiointia, samanlaista kehitystä on enkeleiden kohdalla. Ilmeisesti vieraiden kulttuurien vaikutuksesta jäsentymätön enkelikuva kehittyi melkein enkelidoktriiniksi.

Jälkiraamatullisessa kirjallisuudessa enkelit voidaan luonnollisesti jakaa erilaisiin kategorioihin. Vanhin enkelikuva on sanansaattaja, mutta enkelit voivat myös tulkita unia ja näkyjä kuten arkkiengelit Gabriel, Rafael ja Mikael sekä Uriel ja Reguel. Tavallinen käsitys on että seitsemän enkeliä muodostaa enkelihierarkian johtoportaan. He ovat Uriel, Rafael, Raguel eli Reguel, Mikael, Gabriel, Suriel ja Jeremiel. Jotkut lähteet kertovat hyvien ja pahojen enkeleiden ikuisesta kamppailusta. Enkelit voivat myös olla vartijoita ja suojelijoita ja ovat siksi lähellä Jumalaa. On enkeleitä, joilla on valta yli tähtien ja elementtien kuten tulen, tuulen, pimeyden, lumen ja myrskyn. On rauhan enkeleitä ja pyhän vartijoita.

Mutta mitä sitten kaikki nämä enkelit tekevät? Heidän tärkein tehtävänsä on Jumalan ylistäminen. Mutta he toimivat myös Jumalan ja ihmisen välittäjänä. Merkille panna on, että mitä kauemmas edetään ajassa Raamatusta sitä suuremmaksi tulee välit-

tävien enkeleiden tarve. Raamatun ihmisillä oli välitön suhde Jumalaan, kun taas myöhempinä aikoina ihminen on tarvinnut välittäjää.

Enkelien synty

Erityisen kategorian muodostavat langenneet enkelit. Enkelit (jotka yleensä ovat miespuolisia) lankeavat ihmisen tyttäriin ja menettävät hyvät voimansa. Heidän lapsistaan tulee usein pahoja henkiä, demoneja. Myöhemmissä talmudilaisissa lähteissä Saatana kuvataan tällaisena langenneena enkelinä.

Talmudilla ja midrashilla on erilaiset käsitykset enkeleiden synnystä (molemmat ovat lain tulkintakokoelmia). Jotkut talmudistit väittävät, että uusi enkeliryhmä syntyi jokaisena luomispäivänä ja että nämä enkelit ylsivät Jumalaa luomispäivänä ja vaipuivat sitten tulimereen. Poikkeava käsitys on, että enkelit luotiin toisena tai viidentenä luomispäivänä. Enkelit kulkevat ihmisten lailla, he osaavat lentää ja he puhuvat hepreaa. He ymmärtävät elämää ja pystyvät ennustamaan tulevaisuutta. He ovat ihmisen kaltaisia, mutta ovat puoliksi tulta ja puoliksi vettä.

Ei ole luultavaa, että juutalaiset talmudilaisella ajalla olisivat kannattaneet varsinaista enkelikulttia, vaikka kirkkoisät väittävätkin päinvastaista. Ainoastaan jotkut lahkot, jotka olivat lähellä kristinuskoa, ovat voineet olla enkelikultin kannattajia, mutta ne olivat äärettömän pieni vähemmistö.

Juutalainen liturgia on kehittynyt eri aikoina ja siinä on vaikutteita kaikilta kehityskausilta. Huomattavimmat liturgistit elivät keskiajalla. Juutalaisessa liturgiassa on rinnan keskiajan filosofien ja oppineiden riiteistä ja rituaaleista käymän keskustelun kanssa myös joitakin mainintoja enkeleistä, mutta on myös ollut enkeleitä suorastaan vastustavia liikkeitä. Vastustajiin kuului myös Moses Maimonides, eräs keskiajan kuuluisimmista juutalaisista ajatteliijoista. Hänen argumenttinsa oli ettei ihminen tarvitse välikäsiä Jumalan luo.

Enkelit juutalaisessa mystiikassa

Mielenkiintoinen on myös juutalaisen mystiikan suhde enkeleihin. Keskiajan mystiik-

ka kehitti enkelikultin järjestelmäksi, jossa oli useita kategorioita, kaikki vastakkaissuhteessa toisiinsa. Hyviä voimia vastaan oli pahoja, esimerkiksi armeliaisuuden enkeleitä vastaan taistelivat tuomion enkelit. Näihin aikoihin enkelit saivat myös maskuliinisia ja feminiinisiä piirteitä. Ajan hengen mukaisesti pidettiin maskuliinisia piirteitä myönteisinä ja feminiinisiä kielteisinä. Enkelien katsottiin muodostuvan neljästä elementistä: armeliaisuus, voima, kauneus ja auktoriteetti. Ne vastasivat neljää maallista elementtiä: vesi, tuli, maa ja ilma. Tunnetun mystiikan tutkijan Gershom Scholemin mukaan erityisesti Safed-kabbalisteilla (keskiaikainen juutalainen lahkokohta) oli neljä maailmaa, jotka olivat En-Sofin (hepr. iäisyys) ja maallisen kosmoksen välissä. Nämä neljä maailmaa olivat Atsilut, alkuperän ja jumalaisen maailma, Beria, luomisen maailma, jossa mm. oli Jumalan valtaistuimen Merkaba ja korkeimmat enkelit, Jetsira, rakenteen maailma ja enkeleiden pääasiallinen olinsija sekä Asija, materialisoitunut hengen maailma.

Hyvillä enkeleillä on usein el-pääätteellä päättyvät nimet (el = Jumala). He ovat Jumalan työkaluja. Pahoilla enkeleillä sitävästön on vierasperäiset tai tuntematonta alkuperää olevat nimet. Toinen tunnettu mystiikan tutkija Joshua Trachtenberg omistaa erinomaisessa teoksessaan *Jewish Magic and Superstition* kokonaisen luvun nimiongelmalle.

Kuoleman enkeli

Enkeleiden joukossa on varmaan kuoleman enkelillä aivan oma asemansa kaikissa uskonnoissa, ei vähiten juutalaisuudessa. Vaikka juutalainen monoteismi kielsikin uskon kuolemanenkeliin esiintyy juutalaisuudessa monivivahteinen kuvakieli ja kuoleman personifointia. Tavallinen juutalainen kuoleman kuva on Jumalan lähettämä sanansaattaja. Kuoleman enkelikin on siis Jumalan työkalu. Arvaamattomasti käyttäytyvä kuoleman enkeli on vasta jälkiraamatulliselta ajalta.

Allegorioita kuoleman enkelistä esiintyy tietenkin: olento, joka on pelkkiä silmiä, vanha mies, jolla on miekka, ikuinen vaeltaja, kerjäläinen, joskus jopa arabinomadi.

Koska kuoleman enkelin valta on rajallinen on ihmisellä mahdollisuus voittaa se, ai-

nakin voittaa aikaa. Hyvät teot ja tahdon-voima voivat auttaa. Hyvät teot ovat paitsi hyväntekeväisyyttä myös Jumalalta saatu tehtävä. Siksi Mooses pystyi kerran toisensa jälkeen voittamaan kuoleman voiman.

Kuolema voidaan myös voittaa viekkauksella. Tällaisissa kertomuksissa kuolemaa ilkutaan. Suosittu kansanuskon esimerkki oli antaa pojalle nimeksi Alter. Tällä lailla korostettiin, että poika oli syntynyt vanhana ja oli jo sivuuttanut kriittisen syntymähetken (isoisäni oli Alter Benzion ja minulla on Alter-niminen serkku).

Kuoleman enkelillä on myös tärkeä tehtävä dance macabren eli kuolemantanssin juutalaisessa muodossa. Tällaisia tansseja esitettiin elämänmyönteisissä juhlissa kuten häisissä ja purim-aterialla.

Tämän päivän juutalainen pyrkii rationalisoimaan myös enkelikäsitteen. Enkelit ymmärretään yhä enemmän symbolisina, runollisina elementteinä, jotka edustavat mennyttä ajatusmaailmaa. Mutta menneen kieltäminen on juutalaisuudelle niin vierasta, ettei edes kaikkein rationalisimman ihmisen onnistu kitkeä enkeleitä uskonnosta, kaikkein vähiten kansanuskosta.

ULTRA

Kuukausittain ilmestyvä
rajatiedon aikakauslehti

ALKUVUODEN ULTRIEN SISÄLTÖÄ:

- Samadhi — mystinen kokemus
- Metsäluontoa suojelemaan
- Toisenlainen Suomi
- Suomen vanhin ufo?
- Eksoottinen PSI
- Ture Ara — mystikko ja muusikko
- Patja maasäteilysuojana
- Materialisaatiomeedio Setti
- Toteutuneet ennustukset
- Profeetat ja raha
- Totuudenetsijän Kiina
- Uusi maailmankuva
- Uuden rodun alkemistit
- Jälleensyntyminen ja lääketiede
- Andrei Tarkovskin elokuvat

Irtonumeroita (á 15 mk) vain hyvin varustetuissa lehtipisteissä.

Postita tilaus osoitteella:

ULTRA-lehti, 17950 KYLÄMÄ tai
soita puh. (919) 5885

☐ Tilaan 6 seuraavaa
Ultraa, 75 mk

☐ Tilaan 12 seuraavaa
Ultraa, 125 mk

Nimi _____

Osoite _____

Kalevi Suomela — pesunkestävä 60-lukulainen

Kalevi Suomela on ollut Kriittisen korkeakoulun johtokunnan jäsen pitkän rupeaman vuodesta 1978 lähtien. Hänen tiensä, kuten niin monen kunnon 60-lukulaisen, kulki "kuppilaparlamentin" kautta. Siellä syntyivät monet uudet ajatukset ja siellä solmittiin tärkeitä kontakteja. Kalevi Suomela oli perustamassa Sadankomiteaa

vuonna 1963 ja hän on edelleen rauhanliikkeen aktiiveja. Hän aloitti jo opiskeluaikana ammattiuransa osuustoiminnan palveluksessa ja myös tälle valinnalle hän on pysynyt uskollisena.

Kalevi Suomela sai toisen pääosan johtokunnan jäsenten haastattelusarjassa.

Toimittanut Asta Haapalainen

Muotoile nopea näköiskuva itsestäsi.

Parhaiten kai voin luonnehtia itseäni sanomalla, että olen pesunkestävä 60-lukulainen. Minun identiteettiini 60-luvun riennot ovat jättäneet leimansa. Kasvoin 1950- ja 1960-lukujen taitteessa yhteiskunnalliseen tietoisuuteen. Jouduin 60-luvun alkuvuosina yliopiston "kuppilaparlamentin" kautta imaisuksi mukaan toimintaan. Juuri siellä syntyivät ne kontaktit, jotka veivät minut mm. Faros-seuraan, joka oli teoreettinen sosialistinen keskusteluseura. Se oli puoluepoliittisesti sitoutumaton, mikä oli tyypillistä 1960-luvulle. Vaikka oltiin edistyksellisiä ja vasemmistolaisia, oltiin sitoutumattomia. Minäkin säilytin riippumattomuuteni ja vapauteni koko vuosikymmenen ajan. Sillä on ollut merkitystä juuri minäkuvan kannalta.

Olin mukana perustamassa Sadankomiteaa vuonna 1963. Riippumaton rauhanliike oli meillä aivan uutta ja siihen suhtauduttiin myös epäluuloisesti. Kuitenkin näin jälkempäin tuntuu siltä, että monet tavoitteet, jotka Sadankomitea silloin kaikessa radikaalisuudessaan asetti, kuuluvat nykyisin itsestään selvästi aktiiviseen suomalaiseen puolettomuuspolitiikkaan ja Suomen kansainvälispoliittiseen linjaan. Ajat ovat tässä mielessä menneet hyvään suuntaan. Rauhanliikkeesä olen edelleen mukana.

Lisäksi opiskelin sosiologiaa, muotitiedettä. Se oli myös tavallaan hyvin 1960-lukulainen tiede. Ammatilliset valintani tapahtuivat samoihin aikoihin. Menin töihin ensin Elantoon, sitten E-instituuttiin, Kulutusosuustoiminnan Keskusliittoon ja lopulta E-Osuuskunta Ekaan. Olen siis koko ammat-

tiurani ollut edistysmielisen osuuskauppaliikkeen palveluksessa erilaisissa tehtävissä.

Olet Kriittisen korkeakoulun johtokunnan jäsen. Miksi?

Tulin tietysti johtokuntaan kun pyydettiin. Mutta olin toki seurannut Kriittistä korkeakoulua koko sen olemassaolon ajan. Tilasin myös Katsaus-lehteä koko 1960-luvun. Kun Katsauksesta sitten tuli Kriittisen korkeakoulun lehti, se tuntui minusta luonnolliselta. Tunsin myös monia ihmisiä, jotka olivat mukana Kriittisen korkeakoulun toiminnassa.

Reijo Wileniuksen tutustuin yliopiston opettajana. Hän oli kirjoittanut kirjan nuoren Marxin ajattelusta ja hän luennoi ja piti seminaaria tämän tyyppisistä aiheista. Se oli kiinnostavaa ja seminaarissa virisi hyviä keskusteluja.

60-luvulle oli tyypillistä, että samat ihmiset kohtasivat eri yhteyksissä. Jos joku piti yliopistolla mielenkiintoisia luentoja, oli paikalla suuri joukko "kuppilaparlamentin" jäseniä. Tälle sukupolvelle oli ominaista myös elokuvan harrastaminen. Hyviä elokuvia tuli myös Euroopasta ainakin Puolasta, sitten Unkarista ja Ranskasta. Niistä keskusteltiin kovasti. Elokuva oli todella ihan eri tavalla merkittävä taidemuoto kuin nykyään.

Millainen on arviosi Suomen tämänhetkisestä kulttuuritilanteesta?

Tällä hetkellä tuntuu siltä, ettei ole mitään selvästi hegemonisoivaa suuntausta. Se voisi olla hyväkin, jos tarjolla olisi monenlaisia positiivisia keskenään keskustelevia kult-

tuurivirtauksia. Mutta nyt ei tunnu olevan niitäkään. Puuttuu aktiivisuutta, ollaan ek-syksissä, eikä kukaan tunnu oikein tietävän, miten pitäisi olla ja ajatella.

Materiaaliset ja kulutukseen liittyvät arvot ovat yhteiskunnassa pinnalla. Nekin väestöryhmät, erityisesti lukeneisto, jotka luonnostaan voisivat aktiivisesti ottaa osaa kulttuurikeskusteluun, ovat kääntyneet täl-laiseen minän hellimiseen. Eihän kyse tieten-kään ole pelkästään kuluttamisesta ja kulu-tuksen arvojen palvelemisesta, kyllä siinä täl-laista henkistyneempääkin on, mutta se on paljolti ihmisen suhdetta itseensä.

Tyypillistä on, ettei meidän aikamme ole kovin sosiaalista. Ihmisten väliset suhteet, yhteisölliset suhteet ja yhteisöllisen elämän pul-mat tuntuvat jääneen taka-alalle. Uskon kui-tenkin, että tämä on välivaihe, jotain uutta on syntymässä.

Tämä kuluttamisen aika ja kuluttaminen sinänsä ovat minusta ammatillisesti mielen-kiintoisia asioita. Jotkut ehkä ajattelevat, että kuluttajien osuustoiminta on tehnyt tehtä-vänsä ja joutaa pois, sillä se syntyi niukkuu-den yhteiskuntaan poistamaan niukkuuden aiheuttamia yhteiskunnallisia epäkohtia. Mi-nulla on kuitenkin toisenlainen käsitys. Ku-lutus on tullut jäädäkseen. Meidän elämäm-me perustuu yhä enemmän kuluttamiseen, vaihdantaan ja rahan käyttöön. Osuustoi-minnalle aukeaa uusi ja tärkeä tehtävä siinä, että ihmiset voivat muodostaa kollektiiveja, joissa tapahtuu tietoista arvokeskustelua myös tämän elämän ilmiön ympärillä. Ku-luttajien osuuskunnat tarjoavat tähän mie-lekkään foorumin. Osuuskunnilta tunnutaan odottavan intellektuaalista, henkistä ja emo-tionaalista tukea oman elämäntavan löytämi-sessä puhtaasti kaupallisen palvelun rinnal-la. Tässä mielessä osuustoiminnalla voi olla uusi tuleminen edessään.

Mitä Suomessa on 1980-luvulla todella tapahtunut?

Näkyvintä on tietysti taloudellinen kasvu, jo-ka on luonut edellytykset sille runsaudelle, jossa me nyt elämme. Mutta tähän aikaan kuuluvat myös privatisoituminen, passivoi-tuminen ja latistuminen, näköalojen menet-täminen. Jos vertaa keskenään viime vuosi-kymmeniä, niin 1980-luku on ollut kovin lat-tea verrattuna sekä 1970-lukuun että erityi-sesti 1960-lukuun. Juuri 70-luku oli erityisen

ikävä ja depressiivinenkin keskusteleval pluralistisen kulttuurin kannalta. Nyt on tapah-tunut henkistä vapautumista, mikä on sinän-sä hyvä asia, mutta se ei ole vielä oikein nä-kynyt kulttuurielämässä. Yhteiskunnassa on olemassa yhtaikaa sekä moniarvoisuuden sie-toa että latteutta.

Mikä Kriittisen korkeakoulun toiminnassa on Sinulle läheisintä?

Mihin suuntaan Kriittisen korkeakoulun toimintaa pitäisi kehittää, että sillä edelleen olisi merkitys ja tehtävä tässä ajassa?

Kriittisen korkeakoulun perustehtävä, koh-taavan keskustelukulttuurin ylläpitäminen, on minusta sellaisenaan hyvä. Kriittinen kor-keakouluhan on ohjelmassaan ilmoittanut, että se on sitoutumaton ja että se pyrkii edis-tämään vapaata keskustelua. Olen aina ym-märtänyt, että Kriittiselle korkeakoululle kuuluu vireä kulttuuri-ilmaston seuranta ja virikkeiden antaminen yleiselle keskustelul-le. Sen tehtävä on mielestäni nimenomaan kulttuuripoliittinen. Kriittisessä korkeakou-lussa voivat dialogin puitteissa kohdata se-kä eri tieteiden asiantuntijat että tavalliset ih-miset. Tällaisia instituutioita tarvitaan kuten tarvitaan koko vapaata sivistystyötä.

Kriittisen korkeakoulun tehtävä on nimen-omaan antaa yhteiskuntaan kulttuurisia vi-rikkeitä, se on tässä mielessä ikäänkuin ko-konaisyhteiskuntaa hedelmöittävä. Vapaalla sivistystyöllä kaikkineen on tavattoman suuri merkitys yhteiskunnan demokratian edistä-misen kannalta. Todellinen demokratia voi elää ja kukkia vain sellaisessa yhteiskunnas-sa, jossa on paljon vapaata keskustelua — ja halua keskustella. Näiden ihanteiden ja ar-vojen jatkuva toteuttaminen on tärkeä ja hy-vä tehtävä. Kehittäminen voi olla uusien muotojen omaksumista, niin että Kriittinen korkeakoulu voisi koko ajan puhutella ihmis-tä ja pysyä niiden virikkeiden tuntumassa, jotka ihmistä kulloinkin kiinnostavat.

Kunnon 60-lukulaiselta täytyy tietysti kysyä myös, missä olit, kun Vanha vallattiin?

Olin kyllä Helsingissä, mutta en valtaajien joukossa. En paheksunut valtaamista, mut-ta vierastin sitä. Itse asiassa 60-luku taisi lop-pua Vanhan valtaamiseen. Vuonna 1968 ta-pahtui paljon kaikenlaista eri puolilla maa-ilmaa. Sen jälkeen elämäntunnot vaihtuivat.

MIKÄ ON ELÄVÄ JA MIKÄ KUOLLUT?

Kriittinen korkeakoulu järjesti 2.3. tilaisuuden otsikolla TAPPAAKO SÄTEILYTYS RAVINTOMME?, jossa elinkeinohallituksen erikoistutkija fil.tri Anja Hallikainen alusti kehitteillä olevasta lainsäädännöstä, jolla on tarkoitus ryhtyä säätämään elintarvikkeiden säteilytystä (asetus elintarvikkeiden käsittelystä ionisoivalla säteilyllä). Tarve tällaisen lainsäädännön aikaansaamiseen on tullut kansainvälisen kehityksen myötä, sillä tuontielintarvikkeet ovat useissa tapauksissa säteilytettyjä. Myös Suomessa on ollut halukkuutta ryhtyä säteilyttämään elintarvikkeita. Viranomaiset joutuvat asiasta tehtyjen kysymysten eteen jatkuvasti, koska tilanne on epäselvä: säteilytys ei ole sallittua eikä kiellettyä. Asetusta siis selvästi tarvitaan. Mutta millaista asetusta? Nyt suunnitteilla oleva säädös sallisi ainoastaan mausteiden säteilyttämisen sekä ravinnon säteilyttämisen steriiliä ruokavaliota tarvitseville sairaalapotilaille. Pelätä sopii, että päänavaus johtaisi myöhemmin sallivammalle linjalle, kun kohu on asiasta laantunut. Mahdollisen asetuksen säätämisen jälkeenkin selväksi ongelmaksi jää, ettei ole mahdollisuutta kontrolloida, onko maahan tuotava elintarvike säteilytetty vai ei, jos maahantuoja tai tavarantoimittaja ei sitä halua ilmoittaa.

Säteilytystä perustellaan em. tapauksissa ja muutoinkin sillä, että se on turvallisempi tapa mikrobien vähentämiseksi kuin esimerkiksi kaasuttaminen, jota mausteiden käsittelyssä usein käytetään. Yleensä säteilytys ei asiantuntijoiden (!) mukaan ole vaarallista.

Säteilytyksessä on kuitenkin myös itse menetelmään liittyviä luonnontieteellisen maailmankatsomuksenkin piirissä huomattuja ongelmia. Esimerkiksi radiolyysituotteiden (mm. formaldehydin) syntyminen kun tarkkelystä säteilytetään. Eräiden vitamiinien säteilykestävyys on myös huono (B12, C, A, E). Säteilytykseen liittyy muitakin ongelmia, joita pitäisi selvittää.

Kriittisen korkeakoulun tekemä kysymys TAPPAAKO SÄTEILYTYS RAVINTOMME? aukaisi kuitenkin ongelman maailmankatsomuksellisen puolen. Luonnontieteellisen ja materialistisen maailmankatsomuksen sisäistänyt tutkija ei pitänyt em. kysymystä mielekkäänä. Hän kertoi kysyneensä asiaa myös tutkijatovereiltaan ja myös heidän pitäneen tällaista kysymyksenasettelua huvittavana. Hallikainen totesi selvästi, **ettei hän tiedä milloin elintarvike on elävä milloin kuollut**. Hänen mukaansa säteilytetty peruna ei idä eikä sitä voida käyttää siemenperunana. Hän ei kuitenkaan halunnut nimittää tällaista perunaa kuolleeksi, vaan viittasi täysin mätään perunaan, joka kuitenkin itää ja saattaa käydä siemenperunastakin. Hallikainen katsoi, ettei rajaa elävän ja kuolleen välille elintarvikkeissa voida vetää.

Tässä paljastuu luonnontieteellisen materialismin mukainen maailmankatsomus. Tämä maailmankatsomus ei sisällä elävän ja kuolleen käsitteitä. Sillä ei siis ole periaatteessakaan mahdollisuutta tehdä erottelua näiden kahden asian välille. On vain tiettyjä aineita ja niiden pitoisuuksia tai määriä. Todellista on vain aine. Tämä on maailmankatsomuksellinen postulaatti.

Kun edessämme on selkeästi yhä suuremmaksi käyvä luonnon tuhoutuminen, nousee kynnyskysymykseksi, voidaanko elävää, elämää ymmärtää. Ellei kehity ymmärrystä elävälle ja kykyä erottaa elävä ja kuollut, emme voi odottaa että kulttuurimme kovin pitkään säilyisi. Miten voisimme vaalia sellaista, josta emme mitään ymmärrä.

EP

Tässä julkaistava Ulla Klötzerin artikkeli on tilaisuudessa erikoistutkija Hallikaisen alustukseen esitetty kommenttipuheenvuoro.

ULLA KLÖTZER
Kirkkonummi

Elintarvikkeiden säteilyttämisen haittapuolet

Kuka hyötyy säteilyttämisestä?

Kriittisessä korkeakoulussa
2.3.87 esitetty kommentti-
puheenvuoro

Vaikka Suomessa puhutaan
tällä hetkellä ainoastaan
mausteiden säteilyttämisestä,
on kuitenkin olemassa suuri
vaara, että muutaman vuoden
kuluttua, kun pahin
säteilyttämiskohu on
rauhottunut, muitakin tuotteita
otetaan säteilyttämisen piiriin.

Mitä varten on elintarvikkeiden säteilyttäminen yht'äkkiä tullut niin tarpeelliseksi monessa teollistuneessa maassa? Suomessa ja muuallakin on syöty perunoita, porkkanoita ja muita juureksia vuosisatoja ilman, että niitä on säteilytetty. Sama pätee vihanneksiin, marjoihin ja hedelmiin. Tuontiakin on voitu harjoittaa vuosikymmeniä ilman säteilyttämistä.

Painavin syy on ydinteollisuus, joka elintarvikkeiden säteilyttämisen myötä on löytänyt uuden käytön ydinjätteelle ja ydinteknologialle. Koboltti 60 ja cesium 137 ovat saaneet uuden tehtävän: ihmiskunnan pelastamisen bakteereista.

Kansainvälinen ydinteknologiaa edistävä järjestö IAEA ohjaa lähes 40 % tutkimusmäärärahoistaan nimenomaan elintarvikkeiden säteilyttämiseen. On varmasti odotettavissa, että kun kielteiset asenteet ydinvoiman suhteen lisääntyvät, sitä enemmän IAEA panostaa säteilyttämisteknologiaan.

Vartenotettavaa on myöskin se, että säteilyttäminen tukee suuryritysten suuntautumista kohti yhä keskittyneisempää kaupankäyntiä. Suuryritysten keskittämisstrategia johtaa väistämättä siihen, että elintarviketeollisuuden raaka-aineita ja muita maatalous- ja puutarhatuotteita joudutaan kuljettamaan yhä pitempiä matkoja. Silloin säteilyttäminen auttaa pitämään tuotteet tuoreina tai ainakin tuoreen näköisinä. Tämä edellyttää kuitenkin, että Suomessa säteilyttämislaitoksia olisi useampia kuin Ilomantsin laitos, mitä pitkällä tähtäimellä varmasti on suunniteltukin.

Kuitenkin Hollannin esimerkki osoittaa, ettei laitosten läheisyys ole ratkaisevaa. Hollantiin tuodaan nimittäin eri puolilta maailmaa elintarvikkeita säteilytettäväksi, jonka jälkeen ne jatkavat matkaa kohdemaihin. Olisi mielenkiintoista tietää, miten vanhoja jotkut tuotteet ovat joutuessaan lautasellemme?

Tukku- ja vähittäiskauppiaille säteilyttäminen on erinomainen tapa vähentää tappioita. Tuotteita ei enää tarvitse lajitella myyntipöydillä ja varastoissa, sillä ne pysyvät säteilyttämisen ansiosta hyvin pitkään tuoreen näköisinä.

Säteilyttämisen tarpeellisuus

Vaikka Suomessa puhutaan tällä hetkellä ainoastaan mausteiden säteilyttämisestä, on kuitenkin olemassa suuri vaara, että muuttaman vuoden kuluttua, kun pahin säteilyttämiskohu on rauhoittunut, muitakin tuotteita otetaan säteilyttämisen piiriin.

Projektipäällikkö Seppo Lindroth maatalousministeriöstä pitää varmana, että säteilytys sopii ainakin perunan ja sipulin itämisen estoon, viljan ja trooppisten hedelmien tuholeisten torjuntaan, trooppisten hedelmien kypsymisen hidastamiseen, mansikan, kalan, siipikarjan ja muun lihan kylmäsäilyvyyden parantamiseen, mausteiden ja eläinrehujen basillipitoisuuden alentamiseen, salmonellan ja bakteerien hävittämiseen sekä katkarapujen bakteerien tuhoamiseen. Puuttuukohan enää mitään tavallisen perheen ruokavaliosta?

Suomessa, jossa talvi on kylmä ja kesä on lyhyt eikä liian kuuma, pitäisi olla kaikki edellytykset elintarvikkeiden säilymiseen syömäkelpoisina ilman säteilyttämistäkin. Mutta jos elintarviketeollisuus sekä tukku- ja vähittäiskauppiat haluavat säästää kylmävarastojen kuluja ja pidentää tuotteiden "tuoreina pysymisen aikaa", säteilytys on ehdoton menetelmä.

Tähän asti tavallinen maakellari on pystynyt takaaman perunan ja muiden juuresten tuoreuden. Mausteita on syöty tähänkin asti ilman hengenvaaraa. Kemiallinen teollisuus on kehittynyt uskomattomasti siitä, kun ensimmäinen maustepussi tuotiin Suomeen. Se on taannut jopa hyvin bakteeralttiin mustapippurin syömäkelpoisuuden. Ruotsissa se työryhmä, joka vastaa meillä ylitarkastaja Juhani Paakkasen johtamaa työryhmää, on ehdottanut, että säteilytys sallittaisiin vain sellaisille tuotteille, joita voidaan verrata mausteisiin ja vain silloin, kun kemialliset menetelmät olisivat selvästi vaarallisempia kyseiselle tuotteelle.

Hyvin tärkeää on huomata, että Ruotsin suurin mausteyritys Nordfalk, joka aikaisem-

min on puhunut säteilyttämisen puolesta, on hiljattain muuttanut kantansa. Nordfalk on nyt kehittämässä aivan uutta tekniikkaa mausteiden käsittelyä varten. Sitä pidetään varmempana ja parempana kuin säteilyttämistä.

Voidaan siis perustellusti kysyä, onko mausteiden säteilyttäminen edes tarpeen?

Säteilyttämisen vaarat

Monen ulkomaalaisen tutkijan mukaan säteilyttäminen ei ole suinkaan vaaratonta.

Länsisaksalainen elintarvikeprofessori Konrad Pfeilsticker korostaa, että vaikka tuotteet eivät muutu radioaktiivisiksi, käytetyt gammasäteet edustavat kovaa säteilyä. Osa menee tuotteen läpi, osa jää tuotteeseen esim. lihaan.

Kemiallisten prosessien johdosta tuotteessa saattaa syntyä vetyperoksidia. Se on hyvin aggressiivinen yhdiste, jota epäillään syöpää aiheuttavaksi. Säilöntäaineena vetyperoksidi on yleisesti kielletty.

Gammasäteily vaikuttaa myös proteiineihin, vitamiineihin ja hiilihydraatteihin. Professori Pfeilstickerin mukaan jokainen valkuaismolekyylillä voi kärsiä säteilyvahingosta. Säteily voi aiheuttaa uusia reaktioita, solmia uusia yhdisteitä. Se taas voi johtaa satoihin kemiallisiin seuraamusaineisiin, joita ei vielä ole tutkittu tarpeeksi.

Professori Pfeilsticker toteaa lisäksi, että säteilyn johdosta esiintyy vihanneksissa ja lihassa radiolyysiaineita, jotka uusimpien tutkimusten mukaan aiheuttavat mutageenisia ja teratogeenisiä muutoksia, siis muuttavat kromosomeja tai voivat aiheuttaa epämuodostumia. Ruoan säteilyttämisen puolustajatkaan eivät kiistä sitä, että korkeat säteilyannokset voivat aiheuttaa vahinkoa.

Erityisesti nostamalla annostasoa säteilylaitoksen kapasiteetti ja sen mukana taloudellinen tulos kasvavat. Annostason määrausten rikkominen on suhteellisen helppoa, koska tähän mennessä ei ole vielä keksitty luotettavaa tapaa kontrolloida, onko tuote säteilytetty. Jälkeenpäin ei pystytä myöskään mittaamaan annoksen tasoa. Niiden suhteen ollaan säteilylaitoksen armoilla.

On myöskin puhuttu siitä, että säteilytyksen johdosta tietyissä tuotteissa esiintyy väri- tai makumuutoksia. Nämä halutaan korvata erilaisilla lisäaineilla. Ensinnäkin säteilyte-

tään ja sitten vielä pannaan lisäaineita.

Erittäin varteenotettava vaaratekijä on edelleen, että vaikka tuote ei muutu radioaktiiviseksi, säteilyttämiseen kuitenkin käytetään radioaktiivisia aineita, useimmiten kolboltti 60 ja cesium 137, joita joudutaan kuljettamaan pitkiäkin matkoja ja joita pitää varastoida säteilytyslaitoksen yhteydessä.

Maailmassa tapahtuu nykyisin noin 20000 radioaktiivisten aineiden kuljetusta vuosittain. Määrän arvioidaan nousevan lähivuosina yli kaksinkertaiseksi. Vaikka kuljetusten ajankohdat ovat salaisia mahdollisen ilkivalan takia, jokaisen kuljetuksen yhteydessä on tuhansia vaaramomentteja.

Säteilytyslaitosten toiminta aiheuttaa myös päästö- ja onnettomuusriskejä. USA:ssa eräs säteilytyslaitos on syytettynä vesistön vahingoittamisesta radioaktiivisilla päästöillä ja toinen laitos on menettänyt toimilupansa epävarmojen tuotantomenetelmien takia.

Säteilyttäminen ja kaupankäynti

Koska tällä hetkellä ei voida luotettavalla tavalla kontrolloida, onko tuote säteilytetty vai ei, säteilyttäminen voi johtaa myös väärinkäytöksiin kaupankäynnissä.

Dagens Nyheterissä kerrottiin 6.8.86 katkarapuerästä, joka pysäytettiin Ruotsin rajalla, koska bakteeripitoisuus oli liian korkea. Sen jälkeen sama erä vietiin todennäköisesti Hollantiin säteilytettäväksi ja tuotiin uudestaan Ruotsiin. Ruotsalainen maahantuojat ICA ei kuitenkaan ottanut erää vastaan Englannissa nousseen kohun takia. Siellä oli nimittäin tv-yhtiö Channel—4 huhtikuussa kertonut samanlaisesta katkarapuerästä, bakteereista ja Hollannin-matkasta.

The London Food Commission, englantilainen kuluttajaelin, väitti kuitenkin, että katkaravut pakattiin vielä kolmannen kerran uudestaan ilman merkintää oleviin pakkauksiin ja tuotiin Ruotsiin. Tämä ei varmasti ole eikä jää ainoaksi tapaukseksi.

Säteilyttämisen vaikutus maatalouteen

Esimerkiksi Ruotsissa maatalous- ja puutarhatuottajat ovat vahvasti vastustaneet elin-

tarvikkeiden säteilyttämistä. Lantbrukarnas Riksförbund eli maanviljelijöiden Keskusliitto on Ruotsin valtion korniteamietinnön (SOU:26) johdosta antanut lausunnon jossa korostetaan, että ei ole syytä aloittaa laajaa elintarvikkeiden säteilyttämistä niin kauan, kun ihmiset ovat huolestuneita menetelmän vaikutuksista.

Ruotsissa ollaan sitä mieltä, että menetelmä todennäköisesti johtaa pienempään kulutukseen ja että menetelmän käyttö on huoletuttavaa, koska on melkein mahdotonta tarkistaa onko säteilyä käytetty vai ei. Samaa mieltä on myös Trädgårdsnäringarnas Riksförbund joka myöskin korostaa, että säteilytettyjen tuotteiden tuonti Ruotsiin pitäisi ehdottomasti kieltää.

Myöskin MTK:n puheenjohtaja Heikki Haavisto totesi äskettäin Maaseudun Tulevaisuus -lehdessä, että säteilytys on loikka tuntemattomaan. Hän puhuu säteilyttämisen rajoittamisesta joidenkin tarkoin rajoitettujen elintarvikkeiden käsittelyyn, mausteiden osaltakin vain joihinkin tapauksiin.

Säteilytettyjen tuotteiden tuonti

Tällä hetkellä näyttää siltä, että Suomessa sallitaan toistaiseksi ainoastaan mausteiden säteilyttäminen. Täytyy hartaasti toivoa, että säteilyttäminen Suomessa jäisikin tähän.

Mutta entä tuonti? Jos säteilytettyjen tuotteiden tuonti sallitaan, hyväksytään samalla kaikki ne vaaramomentit, joista puhuttiin edellä. On hyvin todennäköistä, ettei tuotteiden merkintäohjeita seurata ja väärinkäytöksiä tapahtuu.

Mikäli säteilytettyjen tuotteiden tuonti kiellettäisiin kokonaan väärinkäytöksiä varmasti edelleen tapahtuisi, mutta kiinni jäämisen riski vähentäisi niiden määrää. Laiton tuonti on kuitenkin ankarampi rikos kuin merkinnän puuttuminen pakkauksesta.

Säteilyttäminen kehitysmaiden nälän poistajana

Eri yhteyksissä on mm. IAEA:n taholta haluttu korostaa, miten suuri merkitys säteilyttamisellä on kehitysmaiden nälän poistami-

seen. Tämä väite on melkein hupaisa. Tänä päivänä Ruotsi, Suomi ja monet teollisuusmaat kamppailevat maatalouden ylituotannon kanssa. Tanskassa suunnitellaan paras-taikaa vanhan viljan polttamista lämpölaitoksessa. Jos maataloustuotteita ei nykyisin jaettaisi teollisuusmaiden määräysten ja sopimusten mukaan, vaan todellisen globaalin tarpeen mukaan, ne riittäisivät aivan hyvin myös kehitysmaille. Ehkä niitä pitäisi viedä jalostetummassa muodossa kuin suoraan maataloustuottajalta tapahtuvana vientinä, mutta toisaalta näin luotaisiin työpaikkoja esimerkiksi omassa maassamme, jossa työtömyys on suhteellisen suuri.

Pelottavaa on sitäpaitsi ajatella, että nimenomaan kehitysmaihin vietäisiin tuotteita, jotka mahdollisesti aiheuttaisivat kaikki edellä käsitellyt vaarat jo rasittuneille ja kärsiville kehitysmaiden kansoille. Eikö riitä, että teollisuusmaat tänä päivänä vievät kehitysmaihin kaikki ne kemialliset torjunta-aineet, jotka korkean myrkkypitoisuuden takia ovat meillä kiellettyjä? Eräiden lähteiden mukaan jokaista 1 t. 45 min. kohti kuolee kehityksmaissa yksi ihminen kemiallisten aineiden aiheuttamaan myrkytykseen.

Eikö meidän pitäisi lopultakin kantaa osamme globaalista vastuusta ja viedä kehitysmaihin korkealuokkaisia, terveellisiä tuotteita ja lopettaa näiden maiden käyttäminen teollisuusmaiden koekaniineina? Ajatus säteilyttämisteknologian viemisestä kehitysmaihin on vielä pelottavampi. Kehityksmaissa ei missään nimessä löydy sitä teknistä valmiutta, jota näinkin monimutkainen ja vaarallinen teknologia vaatii. Lopuksi haluan MTK:n puheenjohtajaa Heikki Haavistoa siteeraten muistuttaa, että säteilytys on loikka tuntemattomaan.

MEDITAATIO

Lauri Rauhala: Meditaatio, 147 s. Otava.

Itsekasvatuksen menetelmät ovat taas viime vuosina saaneet enemmän tuulta purjeisiinsa. Sitä näyttää nykyisin olevan tarjolla Dale Carnegie -kursseista erilaisiin itseilmaisun, joogan ym. kursseihin saakka. On hyvä, että näiden sieluteknikoiden kirjoon voidaan nyt lisätä tieteellisellä viileydellä kirjoitettu teos meditaatiosta, joka lienee vanhin itsekasvatuksen menetelmästä. Filosofi ja psykologi Lauri Rauhala on aikaisemmin julkaissut filosofian, filosofisen antropologian ja psykologian rajamaastoon kuuluvia teoksia, jotka ovat muodostaneet miellyttävän poikkeuksen ajan kokeellis-naturalistiseen psykologiatieteen linjaan.

Kapean menetelmällisen lähestymistavan sijaan Rauhala on valinnut näkökulmakseen laajasti raja-joogan ja meditaation historiaa sekä länsimaista ja itämaista tajunnantutkimusta vertailevan otteen. Tämä on nimenomaan tärkeätä, koska suorastaan tajunnallisten ilmiöiden ymmärtämättömyys on ollut erilaisten ennakkoluulojen syynä. Selkeät viittaukset moniin länsimaisiin tutkimustuloksiin, joissa meditaation myönteisistä vaikutuksista on saatu selvää näyttöä, ovat omiaan myös hälventämään vääriä kuvitelmia.

Olennainen teema on meditaation suhde uskontoon. Rauhala argumentoi tiukasti meditaation neutraalisuuden puolesta. "Meditaatio on filosofisesti perusteltua ja psykologisesti opastettua itsekasvatusta, jonka aitoon harjoitukseen liittyy pyhyiden ja hartauden perustunnelma. Tämän perustunnelman eräät meditoijat tulkitsevat uskonnolliseksi, toiset eivät." Vaikka meditaatio menetelmänä, siis itse toimituksena on neutraali ei sitäkään voida tehdä tyhjiössä, vaan mukana ovat aina jotkin tulkinnat siitä, mistä oikein on kysymys. Rauhala puhuu meditaation strategioista.

Meditaation strategioilla Rauhala tarkoittaa paitsi motivaatiota ja tavoitteita myös niitä ulottuvuuksia, joissa liikutaan ja niitä voimia, joi-

Maailman menoa

den vaikutuspiiriin antaudutaan. Rauhala jakaa strategiat yksilökohtaiseen ja transpersoonalliseen, joista jälkimmäisessä on toisena mahdollisuutena aktiivinen jumala-suhteen tavoittelu uskonnollisessa mielessä. Toisena mahdollisuutena on se, josta Rauhala käyttää käsitettä profaani transsendenttinen kokeminen. Sillä Rauhala tarkoittaa ihmisen aivosidonnaisen henkisyyden kohoamista arkitodellisuuden tiedostamisen yläpuolelle. Kokemisen ylevöityneisyys voi olla vain kosmisen harmonian kokemista. Tämä on Rauhalan mukaan uskonnosta riippumaton ta kosmisen värähtelyn harmonian tavoittelua eli transsendenssi profaanissa mielessä. Tässä on tiettyä ongelmallisuutta. Menetelmä sinänsä on neutraali, kuitenkin meditaation harjoittajalla yleensä on joku strategia, eikä se voine olla neutraali. Tähän liittyy myös se Rauhalan toteamus, että meditaatiossa mahdolliset tulokset eivät ole riippuvaisia siitä, miten tapahtuminen siinä käsitetään. Eikö kuitenkin voisi ajatella, että strategia määrittelee kokemustamme ja näin ollen sitä mitä saavutamme? Kysymykseksi jää, onko meditaatiossa kohdattu todella tulkittavissa monin eri tavoin.

Sekä länsimainen psykoterapia että meditaatio voidaan käsittää eräiksi tajunnan psykologian muodoiksi. Psykoterapian pyrkimyksenä on kokemussisältöjen ja tajunnan merkityssuhteiden selkeyttäminen, virheelisyyksien ja vääristymien oikaisu jne. Meditaatiopsykologiassa lähdetään etenemään ratkaisevasti eri suunnasta. Siinä heitetään tuo "roska" sivuun ja katsotaan sitten mitä seuraa. Epäsuotuisa kokemus siis aluksi siivutetaan. Torjuntaako? Ei. Ajatellaan niin, että merkityssuhteet organisoituvat spontaanisti aidommin ja realistisemmin passiivisen meditaation eli tajunnan lepotilan jälkeen. Pyrkimyksenä on vahvistaa ihmisen korkeampaa olemuspuolta. Terapeutin rooli on myös toinen. Meditaatiopsykologian tavoitteiden kan-

nalta ei myöskään ole riittävää että ihminen vain sopeutuu realiteetteihin. Meditaatiopsykologiassa tavoitellaan kehitystä vielä "reaalisen minän" kehityksen jälkeenkin.

Teoksen loppupuolella Rauhala jää kaipaamaan oman länsimaisen meditaatiofilosofian ja -psykologian kehittämistä. Tähän tulee yhtyä. On kai lähdettävä siitä, että ihminen on kehittyvä olento ja tuhansien vuosien takainen menetelmä ja strategia tarvinnevat tarkennusta ja modifiointia. Tärkeätä on mm. piilotajunnan tutkimus ja sen tuottama ymmärrys meditaation kehittämiseksi. Enkä olisi yhtä pessimistinen kuin Rauhala sen suhteen, ettei olisi sellaista länsimaista filosofiaa, joka rationaalisesti perustelisi meditatiivisen itsekasvatuksen, itsetutkimuksen ja henkisen kasvun.

Huomionarvoista on, että Rauhalan teos on ensimmäinen suomenkielinen kokonaisesitys teemasta, joka kuitenkin on jo 60-luvun lopusta lähtien ollut aktueili Suomessakin. Rauhalan teos on monipuolinen ja viisaasti kirjoitettu. Sitä voi lämpimästi suositella asiasta kiinnostuneille.

EP

katsaus

etsii kulttuurityöstä
kiinnostunutta tilausten
ja ilmoitusten hankkijaa.
Tiedustelut
puh. 633 898 / Paakkola

Suru, ankara ilo

Liisa Suurla
Kirjapaja 1987

Liisa Suurla on kirjoittanut ihmisen kehityksestä, rakkaudesta, ilosta, surusta, luopumisesta, elämän mielen etsimisestä ja löytämisestä kauniin, tärkeän kirjan. "Elämä ei anna rauhaa niiltä asioilta, jotka on opittava. Ihmistä riisutaan niin, että oleellisin jää jäljelle."

Liisa Suurla koki kahden vuoden aikana paljon surua, äidin kuoleman, kaksi keskenmenoja ja miehen kuoleman. Hänestä tuli leski, vaikka piti tulla äiti.

"Autuaat ne ihmiset, joilla on voimansa sinussa, joilla on mielessä pyhät matkat! Kun he käyvät Kyynellaakson kautta, he muuttavat sen lähteitten maaksi, ja syyssade peittää sen siunauksilla."

Hän ymmärsi, että oli suostuttava matkaan, josta jo hänelle lapsuudesta tuttu psalmi kertoo. Suruun, ahdistukseen, pimeyteen, heikkouteen ja sitä kautta iloon, vapauteen, valoon ja väkevyYTEEN.

Kirjan syvien, väkevien kuvien rinnalla kulkee värikkäitä, hauskoja, iloisia kuvia. Oli Suurlan omaperäinen huumori pitää jalat maan kamaralla ja realiteetit kohdallaan. "Iho umpeen ja mela käyntiin," on kehoitus vaimolle, jota pelottaa ja itkettää järven selällä kanootissa ukkosen yllätettyä. Mies kesyttää vaimoaan, joka toisinaan väsy arkiaskareisiin tai passaamiseen nilkkasuudelmien tai vastaamalla: "Kyllä, Liisa-herra" tai toteamalla: "Meidän Pulusta olisi tullut hyvä pienen talon kiukkuinen emäntä".

Avioliitto opetti Liisa Suurlan rakastamaan ja myös sen, että vaikeudet kuuluvat rakkauteen niin kuin talvi vuoden kiertoon. Hän sai myös oivaltaa, että olemassaolon perusta on rakkaus ja "olen ikuinen, mutta elämä on lainaksi annettu lahja. En omista mitään, en itseäni, en toista ihmistä".

Kahdeksan avioliittovuoden jälkeen mies sairastui kesäflunssaan, niin luultiin, sairasti kymmenen päivää ja kuoli. Liisa Suurla tajusi, että oli joutunut antamaan kaiken mitä

tarvitsi, miehensä, rakkaimpainsa.

"Hänen lähtönsä särki myös minut, teki raajarikoksi". Kuolema myllersi esille kaikki tunteet yhtä aikaa. Se oli hämmentävää. Kaipaus, rakkaus, ärtymys, suuttumus, viha. Kirjoittaja kutsuu surua ankaraksi iloksi siksi, että se on yhtä väkevä tunne kuin rakkaus.

Mutta kuolleitten on annettava mennä. "Se ei ole uskottomuutta vaan suostumista eroon, kipuun ja kaipaukseen. Sureminen ei ole sitkeää puurtamista. Se on tila, jossa suru tekee työtä, huuhtelee kuin vesi ahvenruohoa".

Kun oli ollut vaikeita tilanteita, oli mies sanonut, että oli poljettava jalkoja vuoron perään maahan ja sanottava lujasti: "Minä yritän, minä yritän".

Liisa Suurla kertoo kansakoulun kolmannella luokalla opettajan kysyneen häneltä, minkä leiviskän hän oli saanut. Liisa oli miettinyt sitä pulpetin vieressä sanattomana seisten. Siitä pitäen hän kertoo ajatelleensa kysymystä, ja hän kertoo nyt löytäneensä yhden tehtävän: "Olla silta. Silta yhdistää ihmisiä, ajatuksia, aatteita. Kulkijoita on paljon, mutta sillalle ei voi jäädä".

'Suru, ankara ilo' on monitasoinen silta, jolta on laajat näköalat. Sillä saa myös kohdata monia Liisa Suurlan ystäviä, eläviä ja kuolleita, joilla on paljon annettavaa. "Kuka voi itse saada aikaan sen, että hän kohtaa juuri tämän ihmisen?" Olen monien muiden kanssa kiitollinen tästä kirjasta. Se on sellainen kirja, että aikoessani illalla vähän selailla en voinut jättää sitä käsistäni ennenkuin olin lue- nut sen loppuun. Sen jälkeen olen kantanut sitä mielessäni.

Liisa Suurla on löytänyt surun kautta voimaa kirjoittamiseen ja toimintaan. Hän on tämän kirjan lisäksi myös yksi juuri valtion tiedonjulkistamispalkinnon saaneen Saattohoito-kirjan toimittajista ja kirjoittajista ja suomalaisen hospice-liikkeen perustajajäsen.

SP

NAISEN ITSEHOITO-OPAS

Vaihtoehtoista gynekologiaa

Naisten kulttuuriyhdistys ry.

- teksti Sunniva Drake, Aiska Hiltunen, Maisa Kankkunen, Eeva-Riitta Seies
 - piirrokset Margareta Thun
 - kaaviot Aiska Hiltunen
 - ulkoasu Riitta Silvennoinen
- Gummerus Oy 1987

Suomalaisen naisten itsehoitoliikkeen ensimmäinen julkaisu, Vaihtoehtoista gynekologiaa, on tarkoitettu itsehoidon käsikirjaksi. Sen on kirjoittanut useita vuosia toiminut naisryhmä sekä omien kokemustensa pohjalta että perehtymällä alan kirjallisuuteen.

Naisten itsehoitoliike on syntynyt Yhdysvalloissa 1970-luvulla, jossa se on laajentunut pienryhmistä erityisiin naisten hallitsemiin keskuksiin ja klinikoihin. Sieltä se on tullut Eurooppaan, jossa toimintaa on eniten Saksan liittotasavallassa.

Kirjan asiasisältönä on mm. anatomiaa, hormonitoimintaan ja kuukautisiin liittyviä asioita sekä ohjeita gynekologisten tulehdusten ja sairauksien ennalta ehkäisyyn ja hoitoon. Ohjeet ovat selkeitä ja helppoja noudattaa ja niitä löytyy WC:ssä pyyhkimisestä lääkitykseen. Yrttijuomia, valkosipulia, etikkaa, sitruunamehua ja muita luonnontuotteita suositellaan monenlaisten vaivojen ehkäisyyn ja hoitoon.

Ehkäisy on eräs kirjan pääaiheita. Siinä suositellaan luonnollista ehkäisyä, jonka harjoitteluun kirja tarjoaa yksityiskohtaiset selkeät ohjeet. Kirjoittajien mielestä pillereistä ja kierukasta voisi sanoa, että niitä käyttäessään "nainen pahoinpitelee ruumistaan ja pitää sitä jatkuvassa mikrotason ekokatastrofissa".

Kirjasta puuttuu lapsen saamiseen liittyvien asioiden käsittely, jota pidän puutteena tämän aihepiirin kirjassa. Kirjallisuusluettelossa löytyy kuitenkin kirjoja myös synnytyksestä kiinnostuneille ja kirjoittajat sanovat jat-

kavansa ehkä aiheesta myöhemmin.

Kirjallaan tekijät haluavat inspiroida muitakin naisia "ottamaan vastuun itsestään" ja perustamaan itsehoitoryhmiä. Spekulatutkimuksen opettelu yhdessä on eräs ryhmän tehtävistä ja sen sanotaan olevan hauska ja riemastuttava kokemus. Ryhmän kokemuksen mukaan myös heidän ystävättärensä, miehensä ja lapsensa ovat uteliaina halunneet päästä katsomaan heidän sisäänsä. Ryhmän perustamiseen ja toimintaan annetaan myös monia neuvoja.

Kirjoittajat tarkoittavat itsehoidolla maallikoiden toimintaa itsensä ja toisten hoitamiseksi. Vastuun ottaminen omasta terveydestä on sinänsä hyvä ja kannatettava asia, vierastan kuitenkin kirjoittajien eräitä motiiveja kuten "Naisryhmät ovat syntyneet vastalauseena sille, että gynekologia on miesten hallussa". "Olimme kyllästyneitä kuuntelemaan (useimmiten mies-) gynekologiemme 'asiantuntevia' neuvoja." tai "Lääketieteen objektiksi ja alistuvaksi uhriksi ei tule suostua." Muutos "alstuvasta uhrista" naiseksi, joka "ottaa vastuun elämästään ja ruumiistaan kokonaisuutena" tuntuu epäilyttävän helpolta, kun tienä muutokseen esitetään gynekologista itsehoitoa. Keski-ikäisenä kolmen lapsen äitinä tiedän monen miehen tehneen gynekologin ammatissa niin hyvää työtä, että tunteet objektina ja alistuvana uhrina olostä tuntuivat täysin vierailta.

Kirjoittajat kertovat itsehoidosta huolimatta käyvänsä säännöllisesti gynekologilla ja irtosolututkimuksissa ja kehottavat kääntymään lääkärin puoleen, jos itsehoito ei tehoa.

Kirjan kansi ei houkutellut lukemaan, mutta itse kirja on miellyttävästi, elävästi ja selkeästi kirjoitettu, joten luulisin sen hyvinkin soveltuvan erityisesti nuorten asiasta kiinnostuneiden lukijoiden käyttöön.

SP

ma komposti

Näkökulma pedagogiikkaan varhaiskasvatuksessa

Kari E. Turunen tarkastelee julkaisussaan Näkökulma pedagogiikkaan ihmisen kehitystä ja kasvatusta sisäisten energioiden näkökulmasta. Hän kirjoittaa: "Kasvatus on pyrkimystä olla tietoinen siitä, miten ympäristön virikkeet vaikuttavat sielunenergioiden heräämiseen, muotoutumiseen ja sisällöllistymiseen."

Ihminen on toteutumaan pyrkivä olento, hänessä on **kehityksellistä tarkoitushakuisuutta**. Sielunenergioiden heräämiseksi ihminen tarvitsee ympäristön virikkeitä riittävän määrän sopivina ajankohtina.

Yhteiskunnallinen tarkoituseräisyys toimii muodon alueella. Koululaiselle opetetaan asioita, joiden katsotaan olevan merkittäviä ja hyödyllisiä elämässä selviämiseksi.

Henkinen, kulttuurinen tai **ihmellinen tarkoituksellisuus** liittyy **sielunenergioiden sisällöllistymiseen**. "Kaikessa siinä, mitä me lapsen ulottuville kasvatuksellisessa mielessä tuomme, elää merkitys." Lapsen kulttuurisesti virikkeellisessä ympäristössä on aina asioita, joista ei ole näkyvää hyötyä, mutta jotka ovat merkityksellisiä ihmillisen tarkoituksellisuuden kannalta.

Koulukasvatuksen alueella on helppo löytää nämä kolme käsitettä. Lapsen kehityksellistä tarkoitushakuisuutta käytetään hyväksi suunniteltaessa ikävaiheeseen sopivaa opetusohjelmaa. Yhteiskunnallinen tarkoituseräisyys toimii opetus suunnitelman sisällöissä, oppiennätyksissä ja ainevalinnoissa. Ihmellisen (henkisen, kulttuurisen) tarkoituksellisuuden voi nähdä ehkä parhaiten ilmaisuihin.

Virallinen painopiste tämän päivän koulussa on yhteiskunnallisessa tarkoituseräisyydessä. Asioista, joita opetetaan, on oltava näkyvää hyötyä, opetuksen on oltava tehokasta tulosten kannalta. Toisaalta nähtävissä on myös paineita toisenlaiseen painotukseen. Vaihtoehtoisten pedagogioiden suurempi kiinnostus nimenomaan kehityksellisen ja in-

himillisen tarkoituksen toteutumiseen lapsen kasvatuksessa on saanut yhä useammat vanhemmat vaatimaan mahdollisuuksia valita erilaisten pedagogioiden välillä.

Mutta miten varhaiskasvatuksen tilaa voidaan tarkastella näiden käsitteiden avulla?

Kehityksellinen tarkoitushakuisuus

Alle kouluikäisessä lapsessa voi erikoisen selvästi nähdä kehityksellisen tarkoitushakuisuuden toteutuvan. Tässä ikävaiheessa lapsessa tapahtuu nopeaan tahtiin suuria, selvästi havaittavia fyysisiä ja psyykkisiä muutoksia. Tähän lasta ohjaa voimakkaasti lapsen sisältäpäin pursuava energia. Näyttää siltä, että alle kouluikäisen lapsen kehitys on hyvin pitkälle itseohjautuvaa. Lapsi ei tarvitse niinkään opetusta kuin turvallista ja monipuolista ympäristöä, jossa kiinteät ihmissuhteet tuovat lapselle välttämättömän fyysisen ja psyykkisen turvan. Lapsi tarvitsee paljon vapautta yksilölliseen kehitykseensä, mutta myös luotettavan "suojelusenkelin" turvaksi maailmanvalloitusretkillä.

Näihin päiviin asti varhaiskasvatus on toteutunut enemmän tai vähemmän onnistuneesti kodeissa. Parhaimmillaan kodin kiinteät ihmissuhteet ja monipuolinen ympäristö ovat olleet pedagogisessa mielessä paras mahdollinen kasvualusta. Toisaalta huonoimmillaan on lapselta saattanut puuttua kaikki kehityksen kannalta olennainen.

Tänä päivänä kotiympäristö on vaihtunut kokonaisten ikäluokkien kohdalla erilaisiin päivähoitoratkaisuihin. Näistä päiväkotiharjoittaa ehkä selvimmin yhteiskunnan virallista varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Päivittäinen eläminen suurissa ikäisryhmissä vaihtuvien aikuissuhteiden tuella tuo ehkä suurimmat muutokset kotikasvatukseen nähden. Kehityksellinen tarkoitushakuisuus on entistä

enemmän ohjattua ja useiden aikuisten taholta tarkasti säänneltyä. Suurissa ryhmissä säännöt ja tarkasti kellon mukaan toimiminen korostuvat turvallisuuden ja ryhmän hallittavuuden nimissä.

Lapsen kehitykseen kuuluvat olennaisesti herkkyykskaudet, joiden aikana lapsi sopivien ympäristön virikkeiden avulla luonnollisesti saavuttaa kehityksessään uuden vaiheen. Liian aikaisin tai liian myöhään lapsen ulottuville tulevat virikkeet aiheuttavat usein häiriöitä kehityksessä. Suurissa ryhmissä kasvattajat joutuvat tuomaan virikkeitä (usein keinoitekoisesti) keskimääräisesti ja kaikille yhteisesti. Yksilölliset erot luokittuvat näin helposti poikkeamiksi normaalista ja niitä pyritään korjaamaan erityisten harjoitusten avulla. Herkkyysvaiheiden yksilöllinen huomiominen suurissa lapsiryhmissä ei aina ole edes mahdollista ja usein kehitystä kiirehdistään tai aikainen herkkyyys jää vaille ympäristön vastausta. Ikävaiheessa, jossa lapsi etsii yksilöllistä identiteettiään kiinteiden ihmisuhteiden avulla, hän joutuukin tyytymään kollektiiviseen identiteettiin vaihtuvien aikuissuhteiden tuella.

Mitä hyvää nykyaika sitten tarjoaa lapsen luontaiselle pyrkimykselle kehittyä? Tieto lapsuuden erityislaadusta on lisääntynyt. Meillä on suuri ammattikasvattajien ja -auttajien joukko, joka on koulutettu nimenomaan tukemaan lapsen kehitystä. Päiväkodit on rakennettu ja varustettu nimenomaan lapsille tiloineen, välineineen ja henkilökuntineen.

Yhteiskunnallinen tarkoituksellisuus

Miten yhteiskunnallinen tarkoituksellisuus toteutuu varhaiskasvatuksessa? Miksi päiväkoteja rakennetaan? Ei siksi, että hankkimamme tiedon pohjalta olisimme vakuuttuneita päiväkodin olevan paras kasvupaikka alle kouluikäiselle lapselle, vaan siksi, että lapsen on oltava jossain. Yhteiskunta tarvitsee vanhempia työelämässä, sen on myös taattava lapselle turvallinen hoitopaikka täksi ajaksi. Ratkaisun on oltava edullinen ja sen on oltava tasapuolisesti kaikkien kansalaisten saatavilla. Ratkaisun on palveltava ennenkaikkea vanhempia, määrällisesti. Kun yhteiskunta askaroi tämänlaatuisten kysymysten kanssa on selvää, että kysymys lapsen yksilöllisten kehitystarpeitten tyydyttämisestä on toissijainen ehkä jopa triviaali.

Ongelmana voidaan siis nähdä se, että virallisessa varhaiskasvatuksessa yhteiskunnallinen tarkoituksellisuus ei lähde lapsen kehityksellisistä tarpeista vaan aikuisten yhteiskunnallisista tarpeista.

Ero koulukasvatukseen on selvä. Koulu on perustettu lapsen kehitystä varten. Yhteiskunnalla on ollut ja on edelleen suunnitelma lapsen kehityksen suunnasta. Tämä suunnitelma näkyy koulun opetussuunnitelmassa.

Päivähoidolle on myös asetettu tavoitteet. Koska tavoitteista tärkeimmät tällä hetkellä ovat määrällisiä, jää laadullisten tavoitteiden toteutuminen melko sattumanvaraiseksi ja täysin riippuvaiseksi riittämättömistä resursseista.

Inhimillinen tarkoituksellisuus

Kolmas käsite inhimillinen tarkoituksellisuus tuntuu pahiten jäävän varhaiskasvatuksessa yhteiskunnallisen tarkoituksellisuuden jalkoihin.

Lapsen päivittäisiä touhuja seuraavasta aikuisesta saattaa lapsen toiminta näyttää täysin turhalla ja merkityksettömältä, pelkältä itsensä viihdyttämiseltä. Kuitenkin juuri näissä "turhissa" asioissa elävät lapsen kehityksen kannalta suurimmat merkitykset ja kasvunmahdollisuudet. Inhimillinen tarkoituksellisuus vaatii lapsen yksilöllistä kuuntelua, lapsen omilla ehdoilla toimimista. Kun yhteiskunnan tarkoituksellisuuden kannalta on mielekästä pitää päiväkotien lapsiryhmien kokoa mahdollisimman suurina, rakentaa juuri minimimitat täyttäviä päiväkoteja, pitää henkilökuntamäärää minimissä, maksaa kasvattajille pientä palkkaa jne. on selvää, ettei inhimillinen tarkoituksellisuus voi tyydyttävästi täyttyä.

Päiväkoti ei ole huono paikka lapsen kasvaa. Sillä on kaikki mahdollisuudet onnistua kasvatustehtävässään hyvin, mutta vasta sitten, kun kehityksellinen tarkoitushakuisuus ja inhimillinen tarkoituksellisuus ohjaavat yhteiskunnallista tarkoituksellisuutta alle kouluikäisen lapsen kasvatuksessa.

LK

UUOSIKOKOUSTIETOJA

Kriittinen korkeakoulu ry:n vuosikokous pidettiin 23.3.1987. Hyvän vuosikokouskäytännön mukaan myönsi tämäkin vuosikokous tili- ja vastuuvapauden johtokunnalle. Kokouksessa hyväksyttiin myös jo alkaneen työkauden toimintasuunnitelma ja talousarvio. Kuluvan toimintakauden painopistealueita ovat yhteistyö eri järjestöjen kesken ja lyhytkursitoiminnan kehittäminen. Keskeisiä toimintoja vuonna 1987 ovat ammattiin tähtäävän kirjoittajakoulutuksen aloittaminen, henkisen uusiutumisen projektin jatkosuunnittelu, Lieksan metsäseminaarin järjestäminen ja Katsauksen monipuolistaminen.

Johtokunnan kokoonpanossa tapahtui vain joitakin muutoksia edellisvuotisen suuren vaihdoksen jälkeen. Suunnittelupäällikkö Markku Lehto pyysi eroa monivuotisen työskentelyn jälkeen ja vuoden mukana ollut toimitussihteeri Perttu Rastas lisääntyneiden työtehtävien takia. Eroavia jäseniä kiitettiin yhdistyksen hyväksi tehdystä työstä. Johtokunnan uusiksi jäseniksi valittiin Katsauslehden päätoimittaja Kari E. Turunen ja lääketieteen lisensiaatti Helinä Siikala, joka oli joitakin vuosia sitten toteuttamassa Kriittisen korkeakoulun laajennetun lääketieteen koulutusprojektia. Molemmat uudet jäsenet ovat siis vanhoja tuttuja, joiden liittyminen johtokunnan työskentelyyn käy varmaankin tavallista mutkattomammin. Johtokunnan puheenjohtajaksi valittiin edelleen Kuntokallion vanhustyön koulutus- ja tutkimuskeskuksen johtaja Tapani Sihvola. Hänen lisäksi kuuluvat johtokuntaan seuraavat henkilöt: professori Eino Heikkinen, toiminnanjohtaja Aira Heinänen, akateemikko Oiva Ketonen, professori Erkki Lähde, kirjailija Matti Paavilainen, filosofian lisensiaatti Panu Rajala, dosentti Singa Sandelin, lääketieteen lisensiaatti Helinä Siikala, osastopäällikkö Kalevi Suome-la, päätoimittaja Kari E. Turunen ja professori Reijo Wilenius.

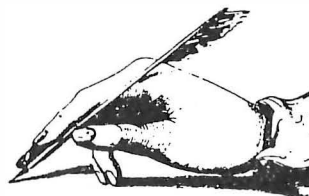
AH

KIRJOITTAJAKOULUTUS

Kriittinen korkeakoulu aloittaa syyskuussa 1987 kolmivuotisen kirjoittajakoulutuksen, jonka tavoitteet ovat ammatilliset. Siihen otetaan opiskelijoiksi pitkälle edistyneitä kirjoittamisen harrastajia. Tavoitteena on valmentaa heistä päätoimisia kirjoittajia. Koulutuksen aikana pyritään myös kartuttamaan osallistujien kirjallisuuden tuntemusta ja syventämään heidän kykyään omaksua ja ymmärtää kirjallisuutta. Koulutus on suunniteltu pitkäjänteiseksi ja kirjoittajan persoonallista kehitystä tukevaksi ja sen pääopettajana toimii kirjailija Matti Paavilainen.

Koulutus alkaa noin kahden kuukauden intensiivijaksolla, jolloin kokoonnutaan viikottain sunnuntaisin ja maanantaisin Helsingissä. Näiden tilaisuuksien luennoitsijoina toimivat Matti Paavilaisen ohella mm. Risto Ahti, Kari Levola, Arto Virtanen, Annika Idström ja Ville Repo. Seuraava intensiivijakso on kevätkaudella. Näiden välillä tuotetaan tekstiä itsenäisesti ja tehdään harjoitustöitä. Koulutukseen sisältyy henkilökohtaista ohjausta.

Koulutukseen haluavilta odotetaan elokuun aikana vapaamuotoista hakemusta, jonka tulee sisältää lyhyt henkilökuvaa sekä tiedot koulutukseen hakeutumisen syistä sekä enintään 10 liuskan tekstinäyte. Hakemukset lähetetään osoitteella Kriittinen korkeakoulu Meritullinkatu 9 D 31, 00170 Helsinki. Lisätietoja saa puhelimitse numerosta 633 898. Koulutus maksaa syyslukukaudelta 1450 mk.

KRIITTINEN KORKEAKOULU järjestää
Lieksan kulttuurikeskuksessa 5.—7.6.1987 seminaarin:

Suomalainen elää metsästä — eläkö metsä Suomessa?

Metsäluonnon kautta henkiseen kasvuun

Seminaarin suunnittelusta vastaa työryhmä: Erkki Lähde, Esko Paakkola (Kriittinen korkeakoulu), Timo Eränkö, Sirkka-Liisa Olastie (Kristosofinen kirjallisuusseura), Heikki Ahonala, Juha Olavinen, Anne Paalo (Ruusu-Risti), Marja Artamaa, Kirsti Elo, Niilo Taurivuo (Teosofinen Seura), Jukka Jormola, Matti Kuusela, Raimo Rask (Suomen antroposofinen liitto).

TIETOJA OHJELMASTA:

Perjantaina 5.6. aamupäivällä järjestetään halukkaille erikseen ilmoittautuneille Ruunaan koskireitin lasku. Varsinainen seminaari alkaa klo 17.00. Kaupungin tervehdyksen jälkeen esittävät suunnitteluryhmässä mukana olleiden järjestöjen edustajat puheenvuoronsa. Klo 19.30 alustaa professori Reijo Wilenius henkisestä luontosuhteesta Suomen kulttuuriperinnössä.

Lauantaina tehdään laivamatka Kolille. Lähtö on aamulla klo 7.30. Kolilla luennoi metsänhoitaja Esko Jalkanen luonnon elämänvoimista. Luentoon liittyy demonstraatioita. Iltapäivällä palataan takaisin Lieksaan. Klo 15.30 alustaa kirjailija Tapio Kaitaharju, jonka jälkeen on ryhmätyöskentelyä. Illalla on professori Erkki Lähden alustus metsän merkityksestä ihmiselle.

Sunnuntaina aloitetaan klo 9.00 yht.lis. Kari E. Turusen luennolla Ihminen välttämättömänä osana luontoa, jonka jälkeen ryhmätyöskentely jatkuu. Iltapäivällä seminaarin ulkomainen vieras professori Henryk Skolimowski Michiganin yliopistosta puhuu luonnonfilosofiasta. Hänen jälkeensä alustaa kirjailija Tapio Kaitaharju. Iltapäivällä on suuri paneelikeskustelu ja professori Erkki Lähde käyttää klo 17.00 seminaarin päätöspuheenvuoron.

KÄYTÄNNÖN TIETOJA

ILMOITTAUTUMINEN

Lieksan kansalaisopisto puh. 975—20333 tai
Kriittinen korkeakoulu puh. 90—633 898
Meritullinkatu 9 D 3100170 Helsinki 20.5. mennessä.

SEMINAARIMAKSU

285 mk sisältää seminaariohjelman ja Kolin retken ruokailuiineen.
Se on maksettava 29.5. mennessä ps-tili Kriittinen korkeakoulu
715 56-0 peruutusmaksu 50 mk

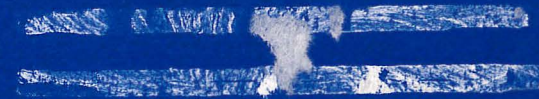
ITSE JÄRJESTETTÄVÄ

MAJOITUS, Tietoja Kriittiseltä korkeakoululta,
tarjolla retkeilymajatasosta hotelliin hinnat 48 mk — 300 mk/vrk.
RUOKAILUT (paitsi Kolin retki)
MATKAT Helsingistä juna to klo 22.10 Lieksassa pe 8.30
Helsingistä juna pe klo 7.30 Lieksassa pe 15.17
Lieksasta juna su klo 21.05

KOSKENLASKU

Ilmoittauduttava erikseen, hinta 130 mk, joka sisältää lounaan,
vakuutuksen, sadevaatteet ja kuljetukset, on maksettava
seminaarimaksun yhteydessä.

SEMINAARI JÄRJESTETÄÄN YHTEISTYÖSSÄ LIEKSAN
KANSALAI SOPISTON JA OK-OPINTOKESKUKSEN KANSSA.

Suomalainen elää metsästä — elääkö metsä Suomessa?

*Metsäluonnon kautta
henkiseen kasvuun
5.—7.6.1987 Lieksa
kulttuurikeskus*

Luennot mm.:

Metsänhoitaja

Esko Jalkanen

Kirjailija

Tapio Kaitaharju

Professori

Erkki Lähde

Professori

Reijo Wilenius

Professori

Henryk Skolimowski

Lisätietoja Kriittinen Korkeakoulu, puh. 90-633 898